

Duurzaam jongerenwerk in Gemert-Bakel

Voorstel onderbouwd
met cijfers en visies

Inhoudsopgave

Inleiding		3
Hoofdstuk 1.	Jeugd in beeld	5
	§ 1. Demografische cijfers	5
	§ 2. Achtergrondcijfers	6
	§ 3. Risicograad	10
	§ 4. Jeugd in groepen en categorieën	11
	§ 5. Conclusies	14
Hoofdstuk 2.	Gesprekkenronde	16
	§ 1. Visie en doelen	16
	§ 2. Doelgroepkeuze	17
	§ 3. Functies	17
	§ 4. Methodische principes	18
	§ 5. Activerende programma's	19
	§ 6. Samenwerkingspartners	20
	§ 7. Randvoorwaarden	21
	§ 8. Verantwoording	22
	§ 9. Overige opmerkingen en adviezen	23
	§ 10. Conclusies	28
Hoofdstuk 3.	Voorstel	31
	§ 1. Gemeentelijk beleidskader	31
	§ 2. Visie, doelen en functies	32
	§ 3. Methodische principes en programma's	34
	§ 4. Samenwerking	36
	§ 5. Randvoorwaarden	37
	§ 6. Verantwoording	40
Hoofdstuk 4.	Suggesties plan van aanpak	42
	§ 1. Duur en organisatie	42
	§ 2. Inhoudelijke suggesties	42
Bijlagen		
	1. Respondentenlijst	44
	2. Overzicht jeugdgroepen en -categorieën	45
	3. Vragenlijst gesprekkenronde	55
	4. Effectmeting jongerenwerk	56
	5. Geraadpleegde literatuur en documentatie	61

Inleiding

Op 31 mei 2016 heeft de gemeenteraad het college van B&W opdracht gegeven om onderzoek te doen naar de ondersteuning van OJC De Bunker. Bovendien is besloten dat het college met voorstellen moet komen voor het opvangen van kwetsbare jongeren. Beide onderdelen zijn in bijgevoegde rapportage uitgewerkt. Daarin zijn adviezen en voorstellen opgenomen voor de toekomstige inrichting van het jongerenwerk in de gemeente Gemert-Bakel.

Aanleiding

Al meerdere jaren zijn er zorgen over het functioneren van het jongerenwerk in de gemeente Gemert-Bakel. In de twee hoofdkernen Gemert en Bakel is het jongerenwerk ooit begonnen als initiatief van vrijwilligers die een jongerencentrum begonnen met een programmering die sterk gericht was op popmuziek en jeugdcultuur. In de kern Gemert gaat het om OJC De Bunker. Na verloop van tijd is dit jongerencentrum enigszins geprofessionaliseerd met een vrijwilligerscoördinator. In de kern Bakel gaat het om OJC Fuse, dat nog steeds volledig door vrijwilligers wordt gerund.

Bij OJC De Bunker doen zich sinds jaar en dag financiële problemen voor. Voor het afdekken van de verliesgevende exploitatie doet men steeds weer een beroep op de gemeente. Vooral salariskosten van de beroepskracht zijn niet op te brengen uit de gestaag dalende inkomsten van baromzet, reguliere activiteiten, evenementen en het jaarlijkse Zebrafestival. Bij OJC Fuse speelt dit probleem niet omdat men daar geen gebruik maakt van professionele ondersteuning.

Het financiële probleem van OJC De Bunker staat niet op zichzelf. OJC DeBunker, maar dat geldt ook voor OJC Fuse, zijn door vrijwilligers georganiseerde centra met een zelfstandige bestuurlijke koers die zich in sterke mate oriënteren op de muzikale en culturele voorkeuren van de inmiddels 'verouderde' doelgroep van vrijwilligers en bezoekers en er niet in slagen de aansluiting te vinden bij huidige jeugd.

Aandachtspunt is ook hoe het jongerenwerk een plaats krijgt in het nieuwe lokale jeugdbeleid, waarbij de gemeente verantwoordelijk is voor een breed scala van jeugdvoorzieningen variërend van jeugdwelzijn en passend onderwijs tot jeugdzorg. Daarin wordt jongerenwerk gezien als een voorliggende voorziening in een keten met partners met nadruk op een preventieve inzet voor kwetsbare jongeren. Tegen deze achtergrond heeft de gemeenteraad B&W gevraagd een onderzoek in te stellen naar mogelijkheden voor duurzaam jongerenwerk in de gemeente.

Vraagstelling

De hoofdvraag luidt als volgt:

Hoe ziet duurzaam modern jongerenwerk in de gemeente Gemert-Bakel eruit, gelet op de doelstelling van lokaal jeugdbeleid, de situatie van jongeren en het draagvlak bij maatschappelijke partners?

Belangrijke deelvragen zijn:

- 1) Hoe ziet duurzaam jongerenwerk in de kern Gemert eruit uitgaande van de doelstelling van lokaal jeugdbeleid, de situatie van jongeren en maatschappelijke draagvlak bij partners? Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de pedagogische visie, doelgroepkeuze, methodische uitgangspunten, de programmering, samenwerkingspartners, de wijze van verantwoording, reële opties voor vrijwillige en professionele uitvoering en andere randvoorwaarden.
- 2) Welke consequenties heeft dit duurzaam profiel van modern jongerenwerk voor het huidige accommodatiegebonden jongerenwerk in OJC De Bunker en de overige inzet van professioneel jongerenwerk in met name de kern Gemert, maar ook de kern Bakel en de overige kleinere kernen van de gemeente?
- 3) Welke conclusies zijn op basis van het voorgaande te trekken over de stand van zaken, de rol in lokaal jeugdbeleid en de resultaten van het jongerenwerk in de gemeente Gemert-Bakel? Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn duurzaamheid van functioneren, kwaliteit en resultaten.
- 4) Welke concrete aanbevelingen zijn op te stellen over opzet en inrichting van duurzaam jongerenwerk in met name Gemert en in mindere mate de andere kernen van de gemeente Gemert-Bakel?

Werkwijze

De onderzoeksvragen zijn in de periode augustus tot medio september beantwoord door middel van interviewgesprekken met sleutelfiguren van voorzieningen, vrijwilligersorganisaties en jongeren, analyse van statistische gegevens en documentatie over jeugd, jongerenwerk en jeugdbeleid (zie de bijlagen 1 en 3). Deze informatie is in de tweede helft van september uitgewerkt in dit voorstel voor duurzaam jongerenwerk.

Tot slot

Bij deze wordt iedereen bedankt voor de medewerking aan het onderzoek. Hopelijk bieden de uitkomsten een goede basis voor besluitvorming over het toekomstige jongerenwerk in de gemeente Gemert-Bakel.

Gemert-Bakel, 29 september 2016

Jaap Noorda

Hoofdstuk 1. Jongeren in beeld

Inleiding

Over de jeugdpopulatie van Gemert-Bakel zijn behalve demografische cijfers ook veel andere statistische achtergrondgegevens bekend. Belangrijke demografische gegevens zijn aantallen jeugdigen naar leeftijdsgroep en woonkern (§ 1).

Achtergrondgegevens hebben veelal betrekking op sociaaleconomische kenmerken als opleidingsniveau, werksituatie en inkomen, en gedrag van jeugd op allerlei leefterreinen zoals gezondheid in lichamelijk en psychisch opzicht, overlast in de openbare ruimte en contacten met politie en justitie (§ 2). Met behulp van deze cijfers is de aard en omvang van de risicocategorie van de jeugdpopulatie in Gemert-Bakel bepaald (§ 3). Waar mogelijk is een vergelijking gemaakt tussen Gemert-Bakel, vergelijkbare plattelandsgemeenten en Nederland.

Daarnaast is kwalitatieve informatie weergegeven over jeugdgroepen en hun achtergronden afkomstig van sleutelfiguren en andere respondenten (§ 4). Het hoofdstuk wordt afgerond met conclusies (§ 5).

§ 1. Demografische cijfers

Tabel 1. Bevolkingsaandeel jeugd 0-24 jaar in Gemert-Bakel in 2016 vergeleken met Noord-Brabant en Nederland. Bron: Bewerking basisinformatie CBS Statline

Woongebied	%
Gemert-Bakel	28.3%
Noord-Brabant	28.5%
Nederland	28.8%

Tabel 2. Bevolkingsaandeel jeugd 0-24 jaar in Gemert-Bakel in 2016 vergeleken met enkele andere gemeenten in de regio. Bron: Bewerking basisinformatie CBS Statline

Gemeente	Inwoners	0-24 jaar
Gemert-Bakel	29.647	28.3%
Deurne	31.878	27.8%
Laarbeek	21.965	27.7%
Uden	41.247	27.6%
Venray	43.291	27.4%

Op 1 januari 2016 telt de gemeente Gemert-Bakel in totaal 29.647 inwoners. In de leeftijd van 0-24 jaar gaat het om 8.392 kinderen en jongeren. Zij maken 28.3 procent van de totale bevolking uit (zie tabel 1). Dat percentage ligt zowel onder het gemiddelde van de provincie Noord-Brabant (28.5%) als in Nederland (28.7%).

Tabel 2 laat zien dat Gemert-Bakel in vergelijking met enkele gemeenten in de regio een iets hoger jeugdaandeel 0-24 jarigen heeft (28.3 procent tegenover tussen de 27.8 procent en 27.4 procent in Deurne, Laarbeek, Uden en Venray).

Binnen de gemeente Gemert-Bakel zijn er wat het jeugdaandeel 0-24 jaar betreft verschillen te constateren tussen de verschillende kernen en wijken (zie tabel 3). De wijk Gemert-Oost en de kernen De Rips, De Mortel en Milheeze scoren in dit opzicht boven het gemeentelijke gemiddelde van 28.3 procent met resp. 31.7 procent, 31.4 procent, 30.6 procent en 30.2 procent. In de overige kernen en wijken ligt dat onder het gemeentelijke gemiddelde.

De voor het jongerenwerk interessante leeftijdsgroep van jongeren van 12-17 jaar bedraagt in de gehele gemeente 2.023 jongeren. Dat is 6.8 procent van alle inwoners in Gemert-Bakel. Verhoudingsgewijs komt deze leeftijdsgroep veel voor in De Rips (7.7%), De Mortel (7.6%), Gemert-Oost (7.6%), Milheeze (7.5%) en Elsendorp (6.8%).

Tabel 3. Leeftijdsofbouw Gemert-Bakel per wijk in 2016 (abs. en %). Bron: Bewerking basisinformatie CBS Statline¹

Wijk	0-11		12-17		18-24		0-24		Totaal inwoners
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs
Gemert	2.276	14,1%	1.094	6,8%	1.225	7,6%	4.595	28,4%	16.175
* Centrum	508	12,0%	245	5,8%	274	6,5%	1.025	24,2%	4.230
* Noord	768	14,3%	342	6,4%	350	6,5%	1.460	27,2%	5.365
* Oost	992	15,1%	501	7,6%	589	8,9%	2.080	31,7%	6.570
Handel	212	11,5%	121	6,5%	158	8,6%	490	26,6%	1.840
De Mortel	196	12,8%	117	7,6%	158	10,3%	470	30,6%	1.535
Elsendorp	144	13,0%	75	6,8%	91	8,2%	310	28,1%	1.105
Bakel	672	12,0%	356	6,3%	438	7,8%	1.465	26,1%	5.615
Milheeze	276	12,7%	162	7,5%	217	10,0%	655	30,2%	2.170
De Rips	168	14,1%	92	7,7%	116	9,7%	375	31,4%	1.195
Totaal	3.960	13,4%	2.023	6,8%	2.409	8,1%	8.392	28,3%	29.647

§ 2. Achtergrondcijfers

1. Leerlinggewicht

In het schooljaar 2015-2016 zijn er in de gemeente Gemert-Bakel 208 achterstandsleerlingen van 4-11 jaar in het basisonderwijs.² Daarmee scoort de gemeente onder het landelijke gemiddelde (7.72% tegen 9%).

¹ Omrekening van basisinformatie kan leiden tot kleine rekenverschillen.

² Kinderen in Tel, 2014. In het basisonderwijs worden extra financiële middelen toegewezen aan leerlingen met laagopgeleide ouders. Er wordt gewerkt met drie gewichten, waarvan twee aanduidingen zijn voor achterstandsleerlingen: 0.30 en 1.20. Het gewicht 0.30 wordt toegekend aan leerlingen van wie beide ouders of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging een opleiding heeft gehad van maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte

Omgerekend naar de leeftijdsgroep 12-17 jaar gaat het om 146 jongeren. Uit detailcijfers valt op te maken dat er in absolute en relatieve zin veel achterstandsleerlingen voorkomen in de kern Gemert en in mindere mate ook in de kern Bakel.

Tabel 4. Achterstandsleerlingen basisonderwijs in de gemeente Gemert-Bakel en Nederland in 2016. Bron: CBS en gemeente Gemert-Bakel

Gebied	Aantal	%
Gemert-Bakel	208	7.72%
Nederland	134.000	9%

2. Voortijdig schoolverlaten

Tabel 5. Voortijdig schoolverlaters 12-22 jarigen in Gemert-Bakel in 2014-2015. Bron: VSV-Verkenner Ministerie van OCW

Gebied	Aantal	%
Gemert-Bakel	29	1.2%
RMC Regio Zuidoost-Brabant	1.045	1.8%
Nederland	24.451	1.8%

In het schooljaar 2014-2015 bedraagt het totale percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters van 12-22 jaar in Gemert-Bakel 1.2 procent. Het betreft in totaal 29 jongeren. Dat is minder dan het regionale en landelijke percentage van 1.8 procent. Uit gegevens van de gemeente blijkt dat in het schooljaar 2015-2016 het aantal voortijdig schoolverlaters in totaal 58 jongeren bedraagt.

3. Werkloosheid

Tabel 6. Werkzoekende jongeren van 15-26 jaar in Gemert-Bakel, regio Helmond-De Peel en Nederland per maart 2016 (absoluut en als percentage van de potentiële beroepsbevolking van 15-26 jaar)³. Bron: UWV Basiscijfers Jeugd, juni 2016.

	Abs	%
Gemert-Bakel	167	4.0%
Regio Helmond-De Peel	1.699	4.9%
Nederland	97.559	3.9%

---

leerweg (categorie 2). Het gewicht 1.20 wordt toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders een opleiding heeft gehad van maximaal basisonderwijs (tot en met het dertiende levensjaar) of (v)so-zmlk (categorie 1) en de andere ouder een opleiding uit categorie 1 óf 2.

³ Potentiële beroepsbevolking van 15-26 jaar in Nederland (2.506.447), in de regio Helmond-De Peel (34.682) en in Gemert-Bakel (4.137).

Het percentage werkzoekende jongeren van 15-26 jaar in Gemert-Bakel (3.9%) ligt ongeveer op het niveau van het Nederlandse gemiddelde (4.0%). De cijfers voor Gemert-Bakel zijn wel gunstiger dan voor de regio Helmond-De Peel.

4. Armoede en bijstand

Tabel 7. Kinderen van 0-17 jaar in bijstandsgezinnen in 2015 in Gemert-Bakel, Noord-Brabant en Nederland (abs. en %).⁴ Bron: CBS Jeugdstatline

Gebied	Abs	%
Gemert-Bakel	200	3.3%
Noord-Brabant	26.610	5.5%
Nederland	225.700	6.6%

Het aandeel jeugd van 0-17 jaar in Gemert-Bakel dat leeft in een gezin dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering ligt in 2015 op 3.3 procent. Dit ligt ruim onder het gemiddelde in de provincie Noord-Brabant en in Nederland. Omgerekend naar de doelgroep waar het jongerenwerk vooral mee te maken heeft, gaat het om 67 jongeren van 12-17 jaar.

5. Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit

Het aandeel 0-17 jarigen in Gemert-Bakel dat voor een delict voor de rechter is verschenen bedraagt in 2012 1.73 procent.⁵ Dit ligt ruim onder het landelijk gemiddelde van 2.6 procent.

Omgerekend naar de leeftijdsgroep 12-17 jaar betreft het in Gemert-Bakel 35 jongeren. Met betrekking tot jeugd van 18-24 jaar zou het om 42 jongeren gaan.

6. Jeugdzorg

Het percentage jeugd in de leeftijd van 0-17 jaar in Gemert-Bakel dat gebruik maakt van jeugdhulp in 2015 bedraagt 7.7 procent.⁶ In Nederland als geheel ligt dat percentage een stuk hoger (10%).

Omgerekend naar de leeftijdsgroep 12-17 jaar gaat het om 156 jongeren.

7. Gezondheid

In Tabel 8 zijn gegevens verzameld omtrent het middelengebruik van jongeren in Gemert-Bakel in 2015. Hieruit blijkt dat er van de 12-18 jarigen 51 procent ooit alcohol heeft gebruikt. Dit ligt boven het gemiddelde in de regio Zuidoost Brabant. Ook de percentages voor recent alcoholgebruik (46%) en het nuttigen van grote hoeveelheden bij één gelegenheid (33%) liggen boven het regiogemiddelde. Wat betreft drugsgebruik heeft 6% van de 12-18 jarigen in Gemert-Bakel dat wel eens geprobeerd, een percentage dat onder het regiogemiddelde ligt. Voor recent

---

⁴ Totale jeugdpopulatie 0-17 jaar in Nederland (3.411.009), in Noord-Brabant (488.236), en in Gemert-Bakel (6.023).

⁵ Kinderen in Tel 2014.

⁶ CBS Jeugdstatline.

drugsgebruik zijn de percentages een stuk lager, met onderscheid naar cannabis (2%) en harddrugs (0.4%).

Tabel 8. Roken, alcohol- en druggebruik jongeren van 12-18 jaar uit Gemert-Bakel. Bron: Jeugdmonitor 2015, GGD Zuidoost Brabant

Gebruik van genotmiddelen	Gemert-Bakel	Regio Zuidoost Brabant
Rookt dagelijks	2%	3%
Ooit alcohol gebruikt	51%	44%
Afgelopen 4 weken alcohol gebruikt	46%	36%
Afgelopen 4 weken bij tenminste één gelegenheid 5 glazen of meer gedronken	33%	25%
Wel eens drugs gebruikt	6%	8%
Afgelopen 4 weken cannabis gebruikt	2%	3%
Afgelopen 4 weken harddrugs gebruikt	0.4%	0.4%

Verder blijkt uit de gegevens van de GGD Zuidoost Brabant dat 12 procent van de 12-18 jarigen in Gemert-Bakel kampt met overgewicht, waarvan het bij 1 procent obesitas betreft. Deze percentages zijn min of meer gelijk aan die in de regio. Het percentage jeugdigen van 12-18 jaar met een indicatie voor psychosociale problematiek ligt op 0.9 procent. Verder rapporteert 17 procent van de jongeren uit deze leeftijdscategorie zich eenzaam te voelen. Dit laatste percentage ligt een stuk onder het gemiddelde van de regio Zuidoost Brabant (24%).

In Tabel 9 is een overzicht gegeven van de jeugdige cliënten in de geestelijke gezondheidszorg per kern van de gemeente Gemert-Bakel. In totaal betreft het 118 kinderen en jongeren tot 18 jaar. Het merendeel van hen woont in de kern Gemert.

Tabel 9. Jeugdige cliënten GGZ tot 18 jaar in Gemert-Bakel per maart 2016. Bron: GGZ Oost Brabant

Gebied	Aantal
Gemert	75
Bakel	17
Handel	11
Elsendorp	5
De Mortel	6
Milheeze	3
De Rips	1
Totaal Gemert-Bakel	118

§ 3. Risicograad

Met de verzamelde cijfers over jeugd in Gemert-Bakel kan een overzicht worden gemaakt van de aard en omvang van jongeren die het risico lopen op allerlei vormen van maatschappelijke jeugdproblematiek of bij wie zich dat al manifesteert. Bij het bepalen van de risicograad van de jeugd is onderscheid gemaakt tussen geslaagde jeugd die zonder noemenswaardige problemen opgroeit (geslaagde categorie), jeugd met bovengemiddelde kans op problemen (buurtjeugd) en criminele jeugd (jeugd die criminele delicten pleegt).⁷

In Tabel 10 is de jeugd van 12-17 jaar uit Gemert-Bakel ingedeeld naar risicograad en vergeleken met de jeugd in Nederland.

Tabel 10. Jeugd van 12-17 jaar naar risicograad in Gemert-Bakel en Nederland in 2015. Bron: CBS Jeugdstatline en Kinderen in Tel

Categorie	Gemert-Bakel	Nederland
Geslaagde jeugd	92.28%	89.91%
Buurtjeugd	5.99%	7.49%
Criminele jeugd	1.73%	2.6%

In 2015 bedraagt het percentage geslaagde jeugd van 12-17 jaar in Gemert-Bakel 92.28 procent. Dat is hoger dan het landelijk gemiddelde van 89.91 procent.

De categorie buurtjeugd en de categorie criminele jeugd in dezelfde leeftijdsgroep is in Gemert-Bakel een stuk kleiner dan in Nederland met respectievelijk 5.99 procent en 1.73 procent tegen 7.49 procent en 2.6 procent.

In absolute zin telt Gemert-Bakel 156 jongeren van 12-17 jaar in de categorieën buurtjeugd en criminele jeugd. Zij vormen tezamen de risicocategorie die voor een belangrijk deel de doelgroep van het jongerenwerk betreft.

In vergelijking met gelijksoortige gemeenten uit de omliggende regio scoort de gemeente Gemert-Bakel qua risicograad van jeugd van 12-17 jaar rond het gemiddelde van de geselecteerde gemeenten (zie Tabel 11). Het percentage geslaagde jeugd in Gemert-Bakel komt min of meer overeen met de gemeenten Deurne en Laarbeek. Uden en Venray scoren in dit opzicht lager, deels vanwege het relatief hoge aantal achterstandsl leerlingen. Deurne en Venray scoren in verhouding hoog wat betreft het percentage criminele jeugd. Gemert-Bakel neemt ook wat betreft criminele jeugd en buurtjeugd een middenpositie in.

---

⁷ Een belangrijke indicator voor buurtjeugd vormen leerlinggewichtcijfers (zie § 2 van dit hoofdstuk, onder punt 1). Deze cijfers zijn omgerekend naar de leeftijdsgroep van 12-17 jaar en verminderd met het aandeel criminele jeugd.

Tabel 11. Jeugd van 12-17 jaar naar risicograad in Gemert-Bakel in vergelijking met vier gemeenten uit de omliggende regio in 2014-2015. Bron: bewerking data CBS Jeugdmonitor en Kinderen in Tel

Gemeente	Geslaagde jeugd	Buurtjeugd	Criminele jeugd
Deurne	92.51%	4.12%	2.27%
Laarbeek	93.08%	5.64%	1.28%
Uden	86.83%	11.7%	1.47%
Venray	89.21%	8.55%	2.24%

§ 4. Groepen en categorieën van jongeren

In gesprekken met sociale professionals, vrijwilligers, bewoners en jongeren zijn kwalitatieve indrukken verzameld van jongerengroepen en hun achtergronden. Deze informatie is zoveel mogelijk per kern weergegeven in Bijlage 2. In deze paragraaf geven we de belangrijkste conclusies weer. Per kern is een samenvatting gegeven van de jeugdgroepen die tot de potentiële doelgroep van het jongerenwerk behoren, de jongvolwassenen die als potentiële vrijwilliger in het jongerenwerk een plek kunnen krijgen en de groepen die geen behoefte hebben aan jongerenwerk of vanwege hun leeftijd niet tot de doelgroep behoren. Een overzicht is weergegeven in Tabel 12.

Gemert

Uit gesprekken met sleutelfiguren en jongerengroepen kan worden geconcludeerd dat er in de kern Gemert bij 71 jongeren tussen de 12 en 18 jaar aantoonbare behoefte is aan jongerenwerk. Daarnaast is er sprake van een categorie minderjarige risicojongeren die gezien de maatschappelijke risico's die zij lopen begeleiding van het jongerenwerk goed zouden kunnen gebruiken. Ook onder een deel van de jeugdleden van de voetbalvereniging in Gemert bestaat er noodzaak van voorlichting over de risico's van alcohol- en drugsgebruik. Al met al kan de doelgroep van het jongerenwerk in Gemert op deze manier worden geschat op ruim 100 jongeren. De leeftijdsgroep jongvolwassenen vanaf 18 jaar en ouder is geen primaire doelgroep van het jongerenwerk, dat zijn namelijk de jongeren van 12-17 jaar. Wel kan het jongerenwerk deze jongvolwassenen ruimschoots gelegenheid bieden voor vrijwilligerswerk waar zij zich naar hartelust kunnen ontplooien en ervaring kunnen opdoen. Deze functie van kadervorming is van groot belang voor zowel de toekomst van de betreffende jongvolwassenen als voor de gemeenschap. Daarnaast is de primaire doelgroep van jongeren onder de 18 jaar gediend met de inzet van deze vrijwilligers als positief rolmodel. Uit de gevoerde gesprekken met sleutelfiguren en jongerengroepen blijkt dat er een redelijk reservoir aan potentiële jongvolwassen vrijwilligers aanwezig is in Gemert-Bakel.

Het is ook goed dat het jongerenwerk ruimte biedt voor vrijwilligerswerk aan cliënten met een verstandelijke beperking van Oro Diomage. Deze inzet bevordert de acceptatie van deze doelgroep in de samenleving.

Het jongerenwerk in Gemert zou moeten bestaan uit accommodatiegebonden jongerenwerk en zeker ook ambulante jongerenwerk. Accommodatiegebonden

jongerenwerk houdt in dat voor jongeren ontmoeting en activiteiten geregeld kunnen worden in een gebouw (jongerencentrum, multifunctionele accommodatie of ruimte bij een andere voorziening). Ambulant jongerenwerk houdt in dat een professional actief contact legt met groepen jongeren op vindplaatsen als hangplekken in de openbare ruimte, op school en andere voorkomende gelegenheden. Inzet is contact leggen, inspringen op behoeftes en vragen en waar nodig en mogelijk toeleiden naar regulier vrijetijdsaanbod en zorg. Een belangrijke taak van professioneel jongerenwerk is ook voorlichting over maatschappelijke risico's als gevaren van verslaving.

Bakel

Informatie van gesprekspartners levert op dat er voor het jongerenwerk een doelgroep van geringe omvang bestaat. Dit vergt toch de nodige aandacht van deze voorziening omdat om de paar jaar er een overlastgevende groep jongeren opduikt. Uit informatie van het schoolmaatschappelijk werk blijkt dat er in alle kernen van de gemeente bij bepaalde individuele jongeren behoefte is aan jongerenwerk. Voor Bakel gaat het naar schatting om een tiental jongeren. Het verdient ook aanbeveling aandacht te schenken aan jongvolwassenen die harddrugs gebruiken. Voorlichting en begeleiding vanuit de verslavingszorg is voor hen geen overbodige luxe. De inzet van het jongerenwerk in Bakel moet accommodatiegebonden en ambulant zijn, inclusief voorlichting.

Elsendorp

De kleine kern Elsendorp heeft naar schatting een doelgroep van 35 jongeren voor het jongerenwerk. Tien van hen zijn afkomstig uit de naburige kern De Rips. In Elsendorp bestaat een sterke traditie van vrijwilligerswerk die ook doorgezet wordt in activiteiten voor jongeren. Het jongerenwerk kan zich hierdoor beperken tot een facilitaire inzet. Dat betekent dat een professioneel jongerenwerker zo nu en dan eens langs komt voor een begeleidingsgesprek over hoe het gaat en scholingsmogelijkheden voor vrijwilligers aanbiedt.

De Mortel

In kleine kernen zoals De Mortel komen soms problemen voor met kleine groepen van jongeren of individuele jongeren, zoals pestgedrag of drugsgebruik en overmatig drankgebruik. In het verlengde van het aanbod voor jongeren in een multifunctionele dorpsaccommodatie met inzet van veel vrijwilligers zou de bijdrage van het jongerenwerk zich kunnen beperken tot facilitaire ondersteuning. Naar schatting gaat het om 10 jongeren op jaarbasis.

Algemeen

Volgens het schoolmaatschappelijk werk zijn er in elke kern wel scholieren van het voortgezet onderwijs die behoefte hebben aan een impuls voor hun vrijetijdsbesteding. Afhankelijk van de grootte van de kern zou het jongerenwerk hierin van betekenis kunnen zijn of door facilitaire ondersteuning van vrijwilligersinitiatieven van jongeren, of door een professioneel accommodatiegebonden of ambulant aanbod.

De doelgroep van organisatie van arbeidstoeleiding is geen doelgroep voor het jongerenwerk maar kan hier in principe wel leerwerkervaring opdoen.

Tabel 12. Jeugdgroepen en categorieën van jongeren Gemert-Bakel per kern naar potentiële doelgroep jongerenwerk, potentiële vrijwilligers 18+ en geen doelgroep

Kern	Potentiële doelgroep	Potentiële vrijwilligers 18+	Geen doelgroep
GEMERT			
1. Kleine straatgroep Jumbo			
2. Jeugdgroep praktijkschool	13		
3. Hangjongeren Gemert Centrum	13		
4. Vriendengroep scholieren 1			X
5. Vriendengroep scholieren 2			X
6. Gemengde vriendengroep	10		
7. Groep vrienden en vriendinnen	5		
8. Vriendengroep 20+		X	
9. Bezoekers open inloop De Bunker		X	
10. Woensdagavondgroep De Bunker		X	
11. Donderdagavondgroep De Bunker			X
12. Vrijwilligersgroep Oro Diomage		X	
13. Vrijwilligersbestand De Bunker			X
14. Reguliere en incidentele bezoekers De Bunker		X	
15. Categorie CKV scholieren De Bunker	30		
16. Categorie bezoekers Zebra-festival De Bunker			X
17. Categorie van minderjarige risicjongeren	X		
18. Categorie getalenteerde jongeren Cultuurhuis			X
19. Categorie jeugdleden VV Gemert	X		X
20. Categorie jeugdleden HC Gemert			X
Subtotaal	± 100		
BAKEL			
21. Bezoekersgroep OJC Fuse		X	
22. Hangjongeren skatebaan Bakel	8		
23. Groep risicjongeren Bakel			X
Subtotaal	± 10		

ELSENDORP			
24. Actieve KPJ-jongeren	15		
25. Jongeren jeugdsoos Elsendorp (incl. jongeren uit De Rips)	20		
26. Jongvolwassenen jeugdsoos Elsendorp		X	
Subtotaal	35		
DE MORTEL			
27. Categorie dorpsjeugd De Mortel	10		
Subtotaal	10		
ALGEMEEN			
28. Categorie schoolmaatschappelijk werk	30		
29. Categorie deelnemers arbeidstoeleiding 'Jeugd dat werkt'		X	
30. Interlokale vriendengroep			X
Subtotaal	30		
TOTAAL	185		

§ 5. Conclusies

1.

De gemeente Gemert-Bakel heeft in vergelijking met omringende gemeenten een relatief jeugdige bevolking. In de leeftijdsgroep 12-17 jaar, wat in principe de doelgroep van het jongerenwerk is, gaat het in totaal om 2.023 jongeren.

2.

Een groot deel van de jeugd in de leeftijdsgroep 12-17 jaar heeft geen behoefte aan jongerenwerk. Die behoefte bestaat wel bij jongeren van 12-17 jaar uit de risicocategorie. Volgens statistische analyse van beschikbare cijfers gaat het in Gemert-Bakel in totaal om 156 jongeren van 12-17 jaar.

Daarnaast is er behoefte aan jongerenwerk bij jongvolwassenen vanaf 18 jaar tot veel ouder met een alternatieve leefstijl die zich niet thuis voelen in het verenigingsleven. Zij vormen momenteel de grootste doelgroep van het huidige accommodatiegebonden jongerenwerk.

3.

Uit gesprekken met sleutelfiguren en veldonderzoek onder jongeren blijkt dat jongerenwerk een geschikte voorziening zou zijn voor 185 jongeren van 12-17 jaar uit de gemeente. Het grootste deel van hen (140 jongeren) uit met name de kernen Gemert en Bakel en in mindere mate de overige kleine kernen is gebaat bij jongerenwerk met een accommodatiegebonden en vooral ook outreachend en vindplaatsgericht aanbod. Dit ambulante jongerenwerk zou het zwaartepunt moeten vormen van professioneel jongerenwerk. Vanwege de sterke vrijwilligersorganisatie van jeugdsozen die al in de kleine kernen bestaat zou het jongerenwerk zich hier

kunnen richten op facilitaire ondersteuning. Het betreft een aantal van minimaal 45 jongeren.

4.

Jongvolwassenen van 18 jaar en ouder zouden bij het jongerenwerk kunnen worden ingeschakeld als actieve vrijwilligers die plezier beleven en ervaring opdoen met het organiseren van kleinschalige activiteiten, projecten en grotere evenementen als muziektfestivals. Een goede zaak is ook dat jongvolwassen bewoners met een verstandelijke beperking in het jongerenwerk gelegenheid krijgen voor dagbesteding en vrijwilligerswerk. Dat zou ook geregeld kunnen worden voor jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt.

5.

Bijzondere aandacht verdient de noodzaak van actieve voorlichting over de risico's van drugsgebruik en overmatig drankgebruik. Dit zou een belangrijke preventieve taak moeten zijn van het jongerenwerk van de doelgroep tot 18 jaar. Voor de oudere leeftijdsgroep is dat een taak van voorzieningen voor verslavingszorg.

Hoofdstuk 2. Gesprekkenronde

Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de reacties verwerkt van interviews met ruim 40 sleutelfiguren van verschillende professionele voorzieningen en lokale organisaties uit meerdere kernen van de gemeente Gemert-Bakel. In afzonderlijke paragrafen is aandacht besteed aan de volgende aandachtspunten:

- Visie en doelen
- Doelgroepkeuze
- Functies
- Methodische principes
- Activerende programma's
- Samenwerkingspartners
- Randvoorwaarden
- Verantwoording
- Overige opmerkingen en adviezen

De reacties van alle respondenten bij elkaar zijn in grote lijnen weergegeven in overzichtelijke tabellen, maar daarnaast ook meer in detail per beleidsterrein nader toegelicht.

§ 1. Visie en doelen

Tabel 13. Visie en doelen jongerenwerk (meerdere antwoorden mogelijk; N=23)

Type organisatie	Persoonlijke en sociale ontwikkeling	Overlastaanpak
Jongerenwerk (N=7)	7	3
Welzijn (N=3)	3	2
Cultuur (N=4)	4	2
Sport (N=2)	2	1
Zorg (N=4)	4	1
Veiligheid (N=1)	1	1
Vrijwilligersinitiatieven jeugd (N=2)	2	2
Totaal	23	12

Toelichting bij Tabel 13:

Alle ondervraagde sleutelfiguren zijn van mening dat persoonlijke en sociale ontwikkeling van jongeren een belangrijk doel is van het jongerenwerk. Maar ook de helft van hen vindt aanpak van overlast een belangrijk doel van het jongerenwerk. Het jongerenwerk wordt heel nadrukkelijk gezien als een pedagogische voorziening met een belangrijk opvoedkundig en vormend doel.

§ 2. Doelgroepkeuze

Tabel 14. Doelgroepkeuze jongerenwerk (meerdere antwoorden mogelijk; N=23)

Type organisatie	Jeugd van 10-18	Ruimere leeftijdsgroep	Kwetsbare jeugd
Jongerenwerk (N=7)	2	4	6
Welzijn (N=3)	3	-	3
Cultuur (N=4)	4	-	3
Sport (N=2)	2	-	2
Zorg (N=4)	3	2	3
Veiligheid (N=1)	1	-	1
Vrijwilligersinitiatieven jeugd (N=2)	2	-	-
Totaal	17	6	18

Toelichting bij Tabel 14:

Ongeveer driekwart van alle respondenten spreekt qua doelgroepkeuze een duidelijke voorkeur uit voor jeugd van 10-18 jaar. Vaak gaat dit in combinatie met een keuze voor jeugd met een kwetsbare achtergrond. Een kwart van de ondervraagde personen is van mening dat het jongerenwerk bedoeld is voor een ruimere leeftijdscategorie. In elk geval tot 25, maar soms ook ruimer. Bij zorgvoorzieningen wordt deze keuze vooral gemotiveerd door de kwetsbaarheid van deze (jong)volwassenen. Voor sleutelfiguren uit het jongerenwerk betreft het een combinatie van kwetsbaarheid van de doelgroep en aandacht voor (jong)volwassenen die zich niet thuis voelen in het reguliere verenigingsleven en een voorkeur hebben voor een alternatieve leefstijl.

§ 3. Functies

Tabel 15. Functies jongerenwerk (N=23)

Type organisatie	Ontmoeting	Talent-ontwikkeling	Sociale vorming	S&V	Overlast-aanpak
Jongerenwerk (N=7)	7	7	7	7	7
Welzijn (N=3)	3	3	3	3	1
Cultuur (N=4)	3	4	4	4	4
Sport (N=2)	1	2	2	2	2
Zorg (N=4)	4	4	4	4	4
Veiligheid (N=1)	1	1	-	1	1
Vrijwilligersinitiatieven jeugd (N=2)	2	1	2	2	-
Totaal	21	22	22	23	19

Toelichting bij Tabel 15:

Iedereen is het er over eens dat het jongerenwerk de functie vervult van signalering en verwijzing van individuele jongeren met zorgen of problemen naar instanties die hulp kunnen bieden. Bijna alle respondenten geven te kennen dat het bieden van ontmoetingsmogelijkheden, talentontwikkeling en sociale vorming ook belangrijke functies van het jongerenwerk zijn. Dat geldt in iets mindere mate voor de functie van overlastaanpak. Een op de zes respondenten vindt overlastaanpak absoluut geen functie van het jongerenwerk. De grote meerderheid is van mening dat het jongerenwerk in dit opzicht vooral een preventieve functie heeft. Door goed jongerenwerk te bieden worden jongeren bezig gehouden en is er geen reden om overlast te veroorzaken in een woon- of winkelomgeving.

§ 4. Methodische principes

Tabel 16. Methodische principes jongerenwerk-1 (N=23)

Type organisatie	Kennis doelgroep	Jeugd participatie	Peer- education	Ouder- betrokkenheid
Jongerenwerk (N=7)	7	7	7	4
Welzijn (N=3)	3	3	3	3
Cultuur (N=4)	4	4	4	4
Sport (N=2)	2	2	2	2
Zorg (N=4)	4	4	4	4
Veiligheid (N=1)	-	1	1	1
Vrijwilligersinitiatieven jeugd (N=2)	2	2	2	2
Totaal	22	23	23	20

Toelichting bij Tabel 16:

De methodische principes van jeugdparticipatie (jongeren programmeren en voeren activiteiten uit) en peer-education (jonge jongeren leren van ervaren jongeren) worden door alle respondenten onderschreven. Dat geldt ook in bijna alle gevallen voor het principe van kennis van de doelgroep met die kanttekening dat men vooral de waarde inziet van inzicht in wat jongeren beweegt en bezighoudt en in mindere mate de statistische cijfers over alle jongeren en hun risicogedrag.

Ouderbetrokkenheid (ouders zijn op de hoogte van wat er gebeurt in het jongerenwerk) kan als werkprincipe rekenen op instemming van de meeste respondenten, uitgezonderd een deel van de vertegenwoordigers van het jongerenwerk. Zij zijn van mening dat oudere jeugd en jongvolwassenen geen behoefte meer hebben aan betrokkenheid van hun ouders.

Tabel 17. Methodische principes jongerenwerk-2 (N=23)

Type organisatie	Vrijwilligers	Maatschappelijke partners	Coaching
Jongerenwerk (N=7)	7	7	2
Welzijn (N=3)	3	2	1
Cultuur (N=4)	4	4	4
Sport (N=2)	2	2	-
Zorg (N=4)	4	4	2
Veiligheid (N=1)	1	1	-
Vrijwilligersinitiatieven jeugd (N=2)	2	2	-
Totaal	23	22	9

Toelichting bij Tabel 16:

Het belang van inzet van vrijwilligers in het jongerenwerk wordt ook door iedereen erkend als een waardevol methodisch principe. Dat jongerenwerk moet samenwerken met maatschappelijke partners wordt ook breed gedragen. Coaching in de zin van individuele begeleiding van een jongere die dat nodig heeft is daarentegen een functie die weinig ondervraagde personen aan het jongerenwerk toevertrouwen (ongeveer twee derde). Dat houdt jongerenwerkers af van het werken met groepen jongeren. Bovendien zijn ze daar niet voor gekwalificeerd. Dat is meer een taak voor de hulpverlening. Een derde van de gesprekspartners vindt het wel belangrijk dat jongerenwerkers coachen. Uit ervaringen elders, zoals het Match Mentor project in Helmond en andere gemeenten in de regio blijkt dat immers goed te werken.

§ 5. Activerende programma's

Tabel 18. Suggesties voor activerende programma's jongerenwerk (N=23)

Type organisatie	Ja	Nee
Jongerenwerk (N=7)	5	2
Welzijn (N=3)	2	1
Cultuur (N=4)	4	-
Sport (N=2)	2	-
Zorg (N=4)	2	2
Veiligheid (N=1)	1	-
Vrijwilligersinitiatieven jeugd (N=2)	2	-
Totaal	18	5

Toelichting bij Tabel 18:

Ruin driekwart van de vertegenwoordigers van voorzieningen en organisaties waarmee is gesproken over het jongerenwerk hebben suggesties voor activerende programma's voor deze werksoort. Het meest genoemd zijn organisatie van

activiteiten door jongeren zelf, sporttoernooien, zeskamp, oefengelegenheid voor bands en Match Mentor (begeleiding van individuele jongeren bij hun schoolcarrière). Andere suggesties zijn: broedplaats van urban cultuurstijlen en CKV-activiteiten (DJ-en, popmuziek, mode, video-art, game-activiteiten, glasblazen), cursussen en trainingen (bijvoorbeeld EHBO, sova en weerbaarheid), gemeenschappelijke cultuurmarkt, avontuurlijke sporten (survival, abseilen, kanoën) en ballettechniek voor sporters.

§ 6. Samenwerkingspartners

Tabel 19. Samenwerkingspartners van het jongerenwerk (N=23)

Type organisatie	Gemeente	Sport	Cultuur	School	Politie	Vrijw.	Zorg
Jongerenwerk (N=7)	7	-	5	6	5	6	3
Welzijn (N=3)	1	1	-	1	2	1	1
Cultuur (N=4)	2	3	4	3	1	3	1
Sport (N=2)	2	2	-	2	2	2	2
Zorg (N=4)	2	1	-	2	2	1	4
Veiligheid (N=1)	1	1	-	-	1	1	1
Vrijwilligers-initiatieven jeugd (N=2)	1	1		1		2	
Totaal	16	9	9	15	13	16	12

Toelichting bij Tabel 19:

De meeste genoemde samenwerkingspartners voor het jongerenwerk zijn de gemeente (als subsidiegever en regisseur van lokaal jeugdbeleid), vrijwilligersinitiatieven en scholen (door tweederde van de respondenten). Op de tweede plaats staan de politie en zorgvoorzieningen (door ongeveer de helft). Ruim een derde van de gesprekspartners is van mening dat ook sportclubs en culturele voorzieningen samenwerkingspartner van het jongerenwerk moeten zijn. In enkele gevallen wordt ook gewezen op het belang van samenwerking met de horeca en ander bedrijfsleven in verband in verband met oriëntatie op de arbeidsmarkt of afstemming van uitgaansactiviteiten.

Wat betreft de organisatie van de samenwerking pleit een tiental voorzieningen voor het instellen van een casuïstieknetwerk 12+, waar jongeren met zorgsignalen besproken kunnen worden vanuit de brede optiek van drie socialisatiemilieus: school, gezin en straat/vrije tijd. Vanuit zo'n gezamenlijke diagnose kan vervolgens ook vlot een gerichte aanpak worden geregeld. De belangrijkste deelnemers aan dit netwerk 12+ zijn volgens de voorstanders het CJG, leerplichtzaken, schoolmaatschappelijk werk, politie, jongerenwerk en eventueel ook een voorziening voor arbeidstoeleiding. Het netwerk 12+ zou minimaal maandelijks bij elkaar moeten komen, maar eventueel ook tussentijds in de wandelgangen acute gevallen kunnen aanpakken.

Dit knooppunt van informatie en gezamenlijke actie is na enige inwerktijd ook te beschouwen als een professionele radar van signalen en trends van wat er onder jeugd leeft en waar zich maatschappelijke risico's voordoen die om aandacht vragen. Voor de kleine kernen is deze samenwerkingsconstructie te zwaar. Daar kan worden volstaan met deelname van het jongerenwerk aan het wijkteam eens in de maand of op afroep.

§ 7. Randvoorwaarden

Tabel 20. Randvoorwaarden jongerenwerk (N=23)

Type organisatie	Formatie	Accommodatie	Activiteitenbudget
Jongerenwerk (N=7)	6	6	7
Welzijn (N=3)	2	2	2
Cultuur (N=4)	4	4	4
Sport (N=2)	2	2	2
Zorg (N=4)	4	4	4
Veiligheid (N=1)	1	1	1
Vrijwilligersinitiatieven jeugd (N=2)	1	2	2
Totaal	20	21	22

Toelichting bij Tabel 20:

Bijna alle ondervraagde sleutelfiguren van professionele voorzieningen en vrijwilligersorganisaties zijn van mening dat het jongerenwerk moet beschikken over professionele formatie, accommodaties en activiteitenbudget.

Eén vertegenwoordiger van een jongerenwerkvoorziening is van mening dat deze werksoort zelfvoorzienend kan functioneren met inzet van vrijwilligers.

Ondersteuning van een beroepskracht en subsidie voor een activiteitenbudget is niet nodig. Wel zouden accommodatiekosten voor rekening van de gemeente moeten komen.

Wat de omvang van de professionele formatie betreft, onthouden de meeste respondenten zich van een oordeel door gebrek aan kennis. De enkele suggesties die zijn gedaan variëren van 4.0 fte tot 0.3 fte. Duidelijk is ook bij een grote meerderheid dat inzet van jongerenwerk voor specifieke doelgroepen zoals jongvolwassenen met een beperking of werkloze jongeren zonder meer professionele ondersteuning vereist. Die verantwoordelijkheid kunnen vrijwilligers niet dragen.

De noodzaak van accommodaties voor jongerenwerk wordt over het algemeen wel ingezien, ook in verband met de ontmoetingsfunctie die het jongerenwerk heeft te bieden aan jongeren. Over de aard van deze accommodatie lopen de meningen nogal uiteen. Het kan gaan om de bestaande accommodaties voor jongerenwerk, zoals OJC De Bunker in Gemert, OJC Fuse in Bakel en de multifunctionele dorpshuizen in de kleine kernen. De Bunker en Fuse zouden dan wel opgeknapt moeten worden vanwege de slechte staat van onderhoud en de 'pre-historische' inrichting. Een ingrijpende 'make-over' van deze centra ten behoeve van een jeugdiger publiek is

volgens meerdere respondenten dan ook geen overbodige luxe. Over de jongerenruimtes in de multifunctionele dorpshuizen van kleine kernen bestaat grote tevredenheid.

Twee veel genoemde andere opties voor accommodaties van jongerenwerk zijn:

- 1) huren van geschikte ruimtes bij andere voorzieningen (gymlokalen en aula's van scholen, ruimte bij culturele voorzieningen, een leegstaand schoolgebouw),
- 2) een nieuw jongeren centrum of een in pandige ruimte in een andere accommodatie met het oog op een frisse herstart van het jongerenwerk voor de huidige generatie van jongeren. Een andere naamgeving van de accommodaties volgens de eigentijdse wensen van deze jeugd is dan ook niet meer dan vanzelfsprekend.

§ 8. Verantwoording

Tabel 21. Verantwoording jongerenwerk (N=23)

Type organisatie	Belangrijk	Weet niet
Jongerenwerk (N=7)	7	-
Welzijn (N=3)	3	-
Cultuur (N=4)	4	-
Sport (N=2)	2	-
Zorg (N=4)	4	-
Veiligheid (N=1)	1	-
Vrijwilligersinitiatieven jeugd (N=2)	1	1
Totaal	22	1

Toelichting bij Tabel 21:

Afleggen van verantwoording over gemeenschapsgeld dat wordt geïnvesteerd in jongerenwerk is volgens nagenoeg alle respondenten de gewoonste zaak van de wereld. Dat is niet alleen een kwestie van financiële verantwoording van inkomsten en uitgaven. Ook een verantwoording in termen van resultaten en effecten die het jongerenwerk oplevert wordt normaal geacht. Gevraagd naar typen indicatoren waaraan het effect van jongerenwerk kan worden afgeleid worden vele suggesties gedaan. De meest genoemde indicatoren zijn:

- Minder overlast/meer leefbaarheid 7
- Meer actief meedoen/vrijwilliger zijn/lid vereniging zijn 6
- Meer persoonlijke ontwikkeling van jongeren 4
- Minder spijbelen en voortijdig schoolverlaten 4

§ 9. Overige opmerkingen en adviezen

Verskillende respondenten hebben overige opmerkingen over knelpunten in het jongerenwerk en lokaal jeugdbeleid naar voren gebracht en/of adviezen ter verbetering voorgesteld. Deze worden beknopt per professionele voorziening of vrijwilligersorganisatie in deze paragraaf aan de orde gesteld. Een en ander wordt voorafgegaan door een korte typering van een voorziening of organisatie.

Stichting OJC De Bunker

Stichting OJC De Bunker is vrijwilligersorganisatie die verantwoordelijk is voor het open jongerencentrum De Bunker in Gemert. Het zevenkoppige bestuur wordt bijgestaan door een professionele vrijwilligerscoördinator (0.82 fte) met taken op het gebied van begeleiding van vrijwilligers en beheer van de accommodatie (een inpandig centrum in Kultuurhuis De Eendracht). De gemeente verleent een beperkte structurele subsidiebedrag aan de stichting en neemt de kosten van de accommodatie voor haar rekening.

De afgelopen tien jaar is er sprake toenemende financiële tekorten, waarvoor steeds weer een beroep wordt gedaan de gemeente. De stichting slaagt er om verschillende redenen niet in het tij te keren.

Een belangrijke factor is dat de gemeente vraagt om een dekkende commerciële exploitatie maar tegelijkertijd ook verwacht dat het centrum tegemoet komt aan nieuwe wettelijke en maatschappelijke doelstellingen die daarmee in strijd zijn, zoals geen alcohol schenken aan minderjarigen en gastvrijheid bieden aan kwetsbare doelgroepen zoals jongvolwassenen met een verstandelijk beperking en jongeren zonder werk.

Wat ook meespeelt zijn afnemende bezoekersaantallen als gevolg van concurrentie van festivals, het uitgaansleven in omliggende grotere steden, 'zuipketen' in schuren en achtertuinen, een verouderende vaste doelgroep van vrijwilligers en gasten, en geringe aanwas van nieuwe jonge vrijwilligers en bezoekers. Dat laatste zou te maken hebben met een vermeende consumptieve instelling van de huidige jeugd en hun geringere bereidheid zich gedurende langere tijd als vrijwilliger ergens voor in te zetten. Alleen voor een korte termijn en een interessante activiteit of leerzaam project zijn nog wel jonge vrijwilligers te vinden. Met deze mentaliteit zijn ze niet voldoende geschikt voor een verantwoordelijke bestuursfunctie binnen de stichting. Een derde factor zijn de voor het beschikbare budget relatief hoge personeelskosten van de beroepskracht die als vrijwilligerscoördinator werkzaam is voor de stichting. Zonder deze professional kan OJC niet goed functioneren. Beheer van het centrum, aandacht voor vrijwilligers en begeleiding van specifieke doelgroepen zoals jongvolwassenen met een verstandelijke beperking en werkloze jongeren vergen nu eenmaal intensieve en vakkundige begeleiding. Dat kan allemaal niet worden verwacht van het bestuur en andere vrijwilligers die ook verplichtingen op het gebied van werk of opleiding.

De enige activiteit die nog voldoende inkomsten oplevert en redelijk veel belangstelling trekt is het jaarlijkse Zebrafestival voor jong en oud in Gemert. Maar ook deze 'kaskraker' is aan vergrijzing onderhevig gezien de gemiddelde leeftijd van de festivalgangers van ruim 30 jaar. Als De Bunker met de wekelijkse programmering en het Zebrafestival er steeds maar weer niet in slaagt een jonger

publiek aan te spreken, dreigt de financiële situatie van de stichting nog verder te verslechteren en is er – wat nu ook voordurend aan de orde is - steeds minder geld beschikbaar om te moderniseren.

Voor deze dilemma's zijn na jaren intern beraad, overleg met de gemeente en samenwerkingspogingen met andere voorzieningen geen werkbare oplossingen naar voren gebracht. Geconcludeerd kan worden dat het bestuur en het merendeel van het vrijwilligersbestand, hoe zeer zij zich ook hebben ingespannen, zich bevindt in een voor hen onoplosbare patstelling.

Intussen is OJC De Bunker meegegroeid met de verouderde doelgroep van bezoekers en vrijwilligers en afgedreven van de jeugd van tegenwoordig. Met de beste wil van de wereld kan het niet meer de status verleend worden van jongerenwerk, laat staan 'open' jongeren centrum. Onder dankzegging voor bewezen diensten en ooit geweldige, maar nu uitgewerkte formules is het tijd voor een drastische verjongingskuur.

Stichting OJC Fuse

Deze vrijwilligersorganisatie voor jongerenwerk beheert het jongeren centrum Fuse in Bakel. Het bestuur bestaat uit 9 vrijwillige bestuursleden. Er is geen beroepskracht. Al het werk – de openstelling met inloop, kleine evenementen en een jaarlijks festival - wordt gedaan door een grotendeels vaste ploeg van vrijwilligers.

Anders dan De Bunker in Gemert, slaagt Fuse erin financieel gezond te draaien op basis van inkomsten van vaste bezoekers en incidentele deelnemers (baromzet en deelnemersbijdragen voor activiteiten en evenementen), een gemeentelijke subsidie voor accommodatiekosten en een kleine gemeentelijke subsidie voor vrijwilligersorganisaties die iedereen krijgt. Er is overigens al jaren sprake van achterstallig onderhoud.

Het grote probleem van Fuse dat ze delen met De Bunker, is de geringe aanwas van nieuwe jonge bezoekers. Oorzaak van dit probleem is vooral gelegen in de dominante aanwezigheid van oudere vrijwilligers en bezoekers die hun stempel van rockcultuur van 20 jaar geleden blijven drukken op het centrum en amper genegen zijn ruimte te creëren voor de jeugd van tegenwoordig. Jeugdige hanggroepen die om de twee à drie jaar in Bakel opduiken en tot vervelens toe overlast en andere trammelant veroorzaken maken niet of nauwelijks gebruik van het open jongeren centrum, omdat zij zich daar niet welkom voelen.

Interne pogingen tot koerswijziging in de richting van een jongere doelgroep, recente ondersteuning van de professionele jongerenwerker bij het opzetten van kinderwerkactiviteiten, maar ook externe druk, hebben tot op heden geen succes gehad. "Fuse blijft een kroeg voor 40 plussers."

De beste optie voor verandering is stopzetting van de gemeentelijke subsidie voor Fuse en opstarten van fris en nieuw jongerenwerk voor jeugd van 12 tot 18 jaar.

Professioneel jongerenwerk LEVgroep

De LEVgroep heeft 0.46 fte professioneel jongerenwerk ingezet in Gemert-Bakel. De jongerenwerker in kwestie heeft echter zo'n uitgebreid en gevarieerd takenpakket (o.a. voorlichting op scholen, begeleiding jeugdsozen in kleine kernen, oppascursus, begeleiding jonge asielzoekers) dat er voor het broodnodige ambulante vindplaatsgerichte jongerenwerk in alle kernen van de gemeente maar 3 uur

overblijft. Volgens menig samenwerkingspartner, waaronder de politie, zet dat geen zoden aan de dijk. Met zo weinig tijd is het onmogelijk zicht op en contact te houden met jeugdgroepen op straat die overlast veroorzaken of andere problemen geven. Professioneel jongerenwerk heeft in eerste instantie een belangrijk ambulante taakstelling naar opvallende jeugdgroepen. Samenwerking hierbij met de politie en andere partners die van betekenis kunnen zijn bij het oplossen van vragen en zorgproblemen is ook van groot belang. Dat kan het beste gebeuren in een casuïstieknetwerk 12+ met in elk geval politie, leerplichtzaken, schoolmaatschappelijk werk en CJG.

Het jongerenwerk van de LEVgroep heeft animo om aan de slag te gaan met het programma Young Leaders. Hierbij worden jongeren uit straatgroepen getraind tot positieve rolmodellen, die andere straatjongeren kunnen overhalen tot een maatschappelijk geaccepteerd leven.

Straathoekwerk

In situaties waarin een jeugdgroep zich ontwikkelt heeft tot een problematische straatgroep is een integrale aanpak nodig van politionele en justitiële repressie in combinatie met straathoekwerk en gezinsinterventie. Momenteel vindt deze intensieve aanpak plaats voor een dergelijke problematische jeugdgroep in Gemert met tijdelijke extra inzet van externe partijen. Deze doeltreffende aanpak past binnen de kaders van lokaal jeugdbeleid en veiligheidsbeleid.

Dorpsondersteuners

Elke wijk in Gemert-Bakel heeft een dorpsondersteuner die een of twee dagen in de week zich inzet voor het verbinden van lokale vragen en noden met het aanbod van voorzieningen en vrijwilligersorganisaties.

In Gemert zijn de inspanningen van de dorpsondersteuners vooral gericht op senioren en hoogbejaarden. In Bakel en de kleinere kernen functioneert de dorpsondersteuner in het middelpunt van het verenigingsleven en andere bewonersinitiatieven. Zij hebben ook goed zicht op het wel en wee van de jeugd en eventuele jeugdgroepen die opvallen door wangedrag. Op verzoek van enkele dorpsondersteuners zijn er in enkele kernen van de gemeente voorlichtingsavonden georganiseerd voor ouders over drank- en drugsgebruik onder de veelzeggende titel van " Dat doet die van ons niet." Maar ondertussen ...

In de kleinere kernen wordt redelijk goed zicht gehouden op jeugd. Nadeel van wonen in een kleine kern kan zijn dat er weinig bandbreedte is voor non-conformistisch gedrag. Dan sta je als jongere onder druk om te doen zoals het hoort, anders ben je een buitenbeetje.

Kleine kernen hebben vaak een rijk bloeiend verenigingsleven, waar menig jongere wordt uitgedaagd zijn of haar organisatietalenten te ontwikkelen en zich zo voor te bereiden op een verantwoordelijke rol in het latere dorpsleven. Deze functie van kadervorming is geweldig.

Stichting Kultuurhuis

De Stichting Kultuurhuis beheert het complex van De Eendracht, waar meerdere culturele voorzieningen zijn ondergebracht zoals het theater, de bibliotheek en DE Bunker. De Stichting heeft als opdracht kostendekkend te opereren. Dat is geen

haalbare doelstelling voor een cultureel aanbod voor jeugd. De aanloop van kinderen en jongeren naar het Kulturhuis is daarom ook bescheiden. Het gaat vooral om activiteiten in het kader van CKV-projecten van scholen (Cultureel Kunstzinnige Vorming). Daarbuiten om komt er bijna geen jeugd. Theatervoorstellingen trekken nog geen 10 jongeren van 10 tot 18 per jaar.

De Bunker huurt om niet ruimte, energie en beveiliging van Stichting Kulturhuis. Dat is verkapte particuliere subsidie aan het jongerenwerk die de gemeente eigenlijk voor haar rekening zou moeten nemen.

De stichting staat open voor samenwerking met De Bunker. Tot het recente verleden is goed samengewerkt bij vooral de organisatie van het Zebrafestival. Grote activiteiten van het festival vonden plaats in de grote theaterruimte. In 2016 heeft De Bunker om financiële redenen besloten tot een beperktere minder riskante opzet van het festival in de eigen ruimte van De Bunker en de aangrenzende buitenruimte van de grote parkeerplaats.

Het zou goed zijn als De Bunker verder gaat in een andere opzet met een nieuw elan en misschien ook een andere nieuwe naam die minder geassocieerd wordt met een verleden van blowen en anders zijn. De huidige bezoekersgroep is relatief kleine categorie van jongvolwassenen en veertigers met voorkeur voor alternatieve cultuurstijlen.

Kunstlokaal

Kunstlokaal is een voorziening voor kunsteducatie op het gebied van muziek, beeldende kunst, dans, theater en cultuur. Over het algemeen maken vooral gemotiveerde jeugd gebruik van het aanbod van Kunstlokaal.

De organisatie staat open voor samenwerking met het jongerenwerk. Reële mogelijkheden voor een gezamenlijk aanbod zijn bijvoorbeeld een DJ-cursus, begeleiding en oefenruimte voor popbandjes. Nog mooier zou zijn de gezamenlijke creatie van een broedplaats voor aanstormend urban culture talent op een breed terrein variërend van DJ, popmuziek, mode, video-art etc. In de taakverdeling met Kunstlokaal zou het jongerenwerk de agogische begeleiding voor zijn rekening kunnen nemen en Kunstlokaal de kunsteducatieve instructie.

Een mogelijkheid is ook via het jongerenwerk kleine groepen van hooguit 5 gemotiveerde jongeren mee te laten doen aan groepslessen in interessante richtingen.

Omroep Centraal

Omroep Centraal is de lokale radio en tv-zender die lokaal nieuws covert. Jeugd krijgt ook de nodige aandacht in het nieuws evenals programma's en evenementen van De Bunker. Verder biedt Omroep Centrala fantastische mogelijkheden om leerervaring op te doen met technische mediavallen als licht, geluid en camerawerk. Menig vrijwilliger heeft via Omroep Centraal zijn talenten verder kunnen ontwikkelen tot aan een broodwinning toe.

Sportverenigingen

VV Gemert en HC Gemert binden grote aantallen jeugd aan zich. Voetbal is favoriet bij de jongens en hockey meer bij de meisjes.

Vergeeten wordt wel eens dat het verenigingsleven een belangrijke rol speelt in de opvoeding van jeugd met zijn nadruk op teamgeest, verantwoordelijkheid nemen en respect tonen voor de ander.

De VV Gemert is bereid tot samenwerking met het jongerenwerk. Zo zou de club wel enkele jongeren met een gebruiksaanwijzing binnen de club willen begeleiden. Veder zou het goed zijn bij de overbelaste vrijwilligers van sportverenigingen wat druk weg te nemen door als gemeente wat meer ondersteuning te bieden bij het onderhoud van het vele groen en de accommodaties.

Schoolmaatschappelijk werk

Het schoolmaatschappelijk werk van het Commanderiej College is een groot voorstander van eerherstel van een netwerk 12+ met een samenstelling van politie, jongerenwerk, leerplicht, CJG en schoolmaatschappelijk werk. Dat maakt het voor alle partners mogelijk jongeren waar zorgen over zijn te belichten van zowel de schoolkant, de gezinskant als de straatkant. Deze optelsom van informatie lijkt tot een snellere en betere diagnose van wat er aan de hand is en tot een meer directe afgestemd aanpak. Met de introductie van het GJG met de opvoedondersteuners is het netwerk 12+ gestopt en daarmee ook de informatiestroom van 360 graden rondom een jongere. De jongerenwerker en de wijkagent kunnen de straatinformatie wel leveren en daarmee bijdragen aan de inzet van zorgteams en maatschappelijk werk op school.

GGZ Oost-Brabant

Aansluiten op wijkteams die goed zicht hebben op wat er onder bewoners leeft kan de preventieve inzet van GGZ Oost-Brabant versterken. GGZ kan partners in de wijkteams, zoals dorpsondersteuners, opvoedondersteuners en jongerenwerkers ook trainen in signaleren en doorverwijzen.

Een goed idee is verder het aanbod van trainingen en cursussen bij allerlei voorzieningen te inventariseren en van daaruit zo veel mogelijk aan te bieden aan eerstelijnsvoorzieningen met jongeren die daar baat bij hebben. Vooral sociale vaardigheidstrainingen, weerbaarheidstrainingen en faalangsttrainingen zijn vaak nuttig voor jongeren die dreigen vast te lopen of waarbij dat al is gebeurd. Jongerenwerkers zouden ook een taak op zich kunnen nemen in lichte individuele begeleiding van jongeren, zoals dat bijvoorbeeld gebeurt bij Match Mentor dat wordt aangeboden door de LEVgroep.

Oro Diomage

Oro Diomage is een voorziening voor begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking. Het aantal cliënten in Gemert-Bakel bedraagt ongeveer 250 personen. Het is bijzonder waardevol dat OJC De Bunker een dag in de week gelegenheid biedt aan cliënten van Oro Diomage om als vrijwilliger of bezoeker op te treden.

Burgers, jong en oud, hebben niet altijd in de gaten mensen met een verstandelijke handicap anders zijn. Zo kan een jong volwassene van 25 jaar met zo'n beperking een ontwikkelingsniveau hebben van een 8-jarige. Dat vergt een specifieke benadering. Oro Diomage kan daarbij behulpzaam zijn door het verzorgen van

voorlichting, beiden van training, maar ook investeren in begeleiding. Dat aanbod geldt ook voor het jongerenwerk dat zich inspant voor onze cliënten.

Arbeidstoeleiding Jeugd dat werkt

Jeugd dat werkt verzorgt op verzoek van de gemeente de arbeidstoeleiding van 10 jongeren en jongvolwassenen met grote afstand tot de arbeidsmarkt. Belangrijk is dat deze jongeren weer een normaal dagritme in hun leven opbouwen en met plezier werkende weg zin krijgen om nieuwe vaardigheden eigen te maken en interesse te ontwikkelen voor een baan en/of opleiding. Het jongerenwerk kan ook een uitstekende omgeving waarin deze leerwerkervaring wordt opgedaan. Overleg daarover is zinvol.

Wijkagenten

Jongerenwerk heeft een belangrijke ambulante taak naar problematische jeugdgroepen. Daarvoor zijn meer uren nodig dan nu beschikbaar zijn. Dat is vooral een kwestie van prioriteiten stellen bij de gemeente en de welzijnsorganisatie bij wie de jongerenwerker in dienst is.

Ambulant jongerenwerk moet worden uitgevoerd door een capabel iemand die dat aandurft. In moeilijke situaties is inzet van een duo van ambulante jongerenwerkers aangewezen

Voor de aanpak van problematische jeugdgroepen is een netwerk 12+ noodzakelijk met enkele kernpartners als politie, jongerenwerk, CJG, schoolmaatschappelijk werk en leerplicht die gemelde jongeren goed kan bespreken.

Vrijwillige jongerenwerk in kleine kernen

Vrijwillig jongerenwerk in kleine kernen heeft behalve facilitaire begeleiding van een professionele jongerenwerker op afroep of op gezette tijden, ook een redelijk activiteitenbudget nodig van de gemeente. De huidige subsidie van de gemeente voor vrijwilligersinitiatieven is wel behoorlijk uitgebeend de laatste jaren.

Ook in kleine kernen is aandacht nodig voor voorlichting over de risico's van overmatig drankgebruik en drugsgebruik.

§ 10. Conclusies

Doelstelling en doelgroepkeuze

1.

Geïnterviewde sleutelfiguren zijn eenduidig in hun visie op jongerenwerk als pedagogische en vormende voorziening met een belangrijke taak in de maatschappelijke integratie van jeugd. Ongeveer de helft van hen ziet daarnaast voor het jongerenwerk een taak weggelegd in overlstaanpak.

2.

Een ruime meerderheid (driekwart) van de respondenten vindt dat het jongerenwerk bedoeld is voor jeugd in de leeftijd van 10 tot 18 jaar met een kwetsbare achtergrond. Een kwart van de sleutelfiguren is van mening dat jongerenwerk open moet staan voor een ruimere leeftijdsgroep van jongvolwassenen tot 25 jaar of zelfs zonder

duidelijke leeftijdsgrens moet opereren en zich vooral op de kwetsbaarheid van personen moet concentreren.

3.

Volgens bijna alle respondenten zou het jongerenwerk de functie moeten vervullen van signalering en verwijzing van jongeren met problemen, en zich daarnaast moet richten op talentontwikkeling, sociale vorming en ontmoeting van jeugd. In iets mindere mate, maar nog steeds een overgrote meerderheid, is van mening dat het jongerenwerk een rol heeft in overlastaanpak, met name in preventieve zin door hen alternatieve vrijetijdsbesteding aan te bieden.

Methodische principes en programma's

4.

Respondenten zijn over het algemeen eenstemmig over de methodische principes van het jongerenwerk. Jongerenwerk zou via inzet van jeugdparticipatieve methodes en de inzet van peer-education de doelstellingen met jeugd moeten behalen. Daarnaast is het van belang dat jongerenwerkers goede kennis hebben van de doelgroep. Zij moeten inzicht hebben in wat jongeren bezighoudt. De waarde van het betrekken van ouders wordt ook door bijna alle respondenten onderschreven, uitgezonderd enkele vertegenwoordigers van het jongerenwerk.

5.

Suggesties voor activerende programma's in het jongerenwerk zijn activiteiten die door jongeren zelf zijn georganiseerd, sporttoernooien, een variëteit aan activiteiten op het gebied van kunst en cultuur en last but not least een mentorprogramma.

Samenwerking

6.

Geïnterviewde sleutelfiguren noemen een relatief grote diversiteit aan belangrijke samenwerkingspartners. Het meest worden genoemd de gemeente, vrijwilligersinitiatieven en scholen. Bijzondere suggestie van respondenten is het instellen van een 12+ casuïstieknetwerk waar zorgsignalen worden besproken vanuit drie socialisatiemilieus: school, gezin en straat/vrije tijd. Onderdeel van het netwerk zouden kunnen zijn: CJG, leerplichtzaken, schoolmaatschappelijk werk, politie, jongerenwerk en eventueel arbeidstoeleiding.

Randvoorwaarden en verantwoording

7.

Bijna alle ondervraagde sleutelfiguren van professionele voorzieningen en vrijwilligersorganisaties zijn van mening dat het jongerenwerk moet beschikken over professionele formatie, accommodaties en activiteitenbudget.

De huidige jongerencentra (De Bunker en Fuse) zouden volgens meerdere respondenten ten behoeve van een jeugdiger publiek een 'make-over' nodig hebben. Over de jongerenruimtes in de multifunctionele dorpshuizen van kleine kernen bestaat grote tevredenheid.

8.

Verantwoording van het jongerenwerk op inkomsten en uitgaven maar met name ook op resultaten en effecten is volgens de meerderheid van respondenten een vereiste. Genoemde indicatoren voor effectief jongerenwerk zijn: minder overlast, meer leefbaarheid en meer maatschappelijke participatie van jeugd.

Knelpunten en suggesties

9.

Een van de meest genoemde knelpunten is een gebrek aan bereik onder jonge jeugd op straat in Gemert en Bakel. Dit zou met name te maken hebben met de verouderde inrichting van de jongerencentra en een beperkte aansluiting van het activiteiten aanbod op de interesses van de huidige jeugd. Wat ook mee lijkt te spelen is de toenemende concurrentie van festivals, het uitgaansleven in omliggende grotere steden, en 'zuipketen' in schuren en achtertuinen.

10.

Ander knelpunt is een gebrek aan vindplaatsgericht en outreachend jongerenwerk. Onvoldoende uren voor ambulante inzet betekent volgens veel samenwerkingspartners dat het onmogelijk is zicht te houden op en contact te leggen met jeugdgroepen op straat die overlast veroorzaken of andere problemen geven.

11.

Een gedeelte van de overige voorzieningen zoals een sportvereniging, Kunstlokaal en Oro Diomage zijn bereid ook een actief aandeel te nemen in het aanbod naar de doelgroep van jongerenwerk.

Hoofdstuk 3. Voorstel

Inleiding

Op basis van kennis van jeugd in Gemert-Bakel, opvattingen van gesprekspartners die als professional of vrijwilliger te maken hebben met jeugd, beleidsmatige en methodische overwegingen is een uitgewerkt voorstel voor duurzaam jongerenwerk in Gemert-Bakel opgesteld.

Aan de orde komen achtereenvolgens de aspecten van gemeentelijk beleidskader, visie en doelen, doelgroepkeuze, functies, methodische principes, activerende programma's, samenwerkingspartners, randvoorwaarden en verantwoording.

§ 1. Gemeentelijk beleidskader

Transformatie Sociaal Domein

In het beleidskader Sociaal Domein 2015-2017 van de gemeente Gemert-Bakel worden de doelstellingen beschreven voor een transformatie naar een zorgzame samenleving waarin de inwoners van de gemeente zo lang mogelijk zelfstandig kunnen deelnemen aan de maatschappij.⁸ Centraal in de visie staan zelfstandigheid, eigen verantwoordelijkheid maar ook onderlinge zorgzaamheid en participatie in besluitvorming. Bijzonder in Gemert-Bakel is de rol van dorpsondersteuners die als sleutelfiguren in de wijken en dorpen gezamenlijk met inwoners informele netwerken opbouwen om problemen aan te pakken. Indien nodig worden zij hierbij ondersteund door professionals uit wijkteams. Voor zorgvragen die niet in het lokale veld of netwerk kunnen worden opgelost bestaat het samenwerkingsverband in de Peelregio die de meest complexe problematiek op kan pakken. Op alle niveaus - lokaal en regionaal, formeel en informeel - wordt een integrale benaderingswijze nagestreefd waarin professionals, vrijwilligers en informele netwerken samenwerken om vroegtijdig problematische situaties te signaleren en deze snel en adequaat van oplossingen te voorzien.

In het geval van samenhangende problematiek op verschillende leefterreinen is de het principe één gezin, één plan, één regisseur van toepassing.

Jeugdbeleid

Ook het jeugdbeleid in de gemeente Gemert-Bakel is gericht op een integrale aanpak waarin al het beleid dat jeugd 'raakt' vanuit een overkoepelende visie wordt benaderd.⁹ Hierin is veel aandacht voor de preventie van opgroei- en opvoedproblemen. Doel is een gezonde ontwikkeling van de jeugd in Gemert-Bakel door hen de ruimte te geven hun potenties te versterken en hen te stimuleren en ondersteunen in hun maatschappelijke participatie. Leidend zijn de eigen kracht van gezinnen en het efficiënt en dicht bij huis organiseren van ondersteuning indien

---

⁸ Gemeente Gemert-Bakel, *Samen verder. Beleidskader Sociaal Domein 2015-2017. Wmo, Jeugdzorg, en Participatie in samenhang*, z.j.

⁹ Gemeente Gemert-Bakel, *Kadernotitie Integraal Jeugdbeleid 2011-2014*, z.j.

nodig. Ketenpartners van jeugdbeleid werken onder regie van de gemeente samen aan deze doelstelling. De preventieve taken van jeugdbeleid zijn daarbij gebundeld in het Centrum voor Jeugd en Gezin.

De visie van het integraal jeugdbeleid van de gemeente is georganiseerd rondom de volgende vijf thema's:

1. Gezond opgroeien (lichamelijk en geestelijk gezond, gezonde leefstijl, continuïteit). Hierbij is speciale aandacht voor de aanpak van overmatig alcoholgebruik en overgewicht onder jongeren.
2. Veilig opgroeien (geborgenheid, respect, aandacht, grenzen, structuur en regelmaat, veilig thuis en buitenshuis). Speerpunt zijn o.a. de aanpak van kindermishandeling, veiligheid op school en jeugdcriminaliteit. Het Veiligheidshuis speelt een belangrijke rol in de regionale samenwerking.
3. Goed voorbereid zijn op de toekomst (onderwijs, diploma, werk, financiële zelfstandigheid). Met name aandacht voor brede schoolvorming, integrale kindcentra en voor- en vroegschoolse educatie.
4. Talenten ontwikkelen en plezier hebben (hobby's, sport, cultuur, speelomgeving, ontspanning). Focus op sport- en cultuurparticipatie
5. Bijdragen aan de maatschappij (actieve betrokkenheid bij omgeving en maatschappij, meedenken en meedoen, burgerschap)

Rol jongerenwerk

Het jongerenwerk is verantwoordelijk voor de aanpak van jeugdoverlast indien er geen sprake is van crimineel gedrag. Hierbij werken jongerenwerkers samen met professionele netwerken en niet-professionele netwerken zoals buurtverenigingen en dorpsraden.

§ 2. Visie, doelen en functies

Belangrijke uitgangspunten voor jongerenwerk in Gemert-Bakel betreffen de pedagogische visie, de doelen en de functies van deze werksoort.

Pedagogische visie

Het jongerenwerk is een pedagogische voorziening die in aanvulling op thuis en school opgroeiende jongeren begeleidt bij de overgang van kind naar volwassene. Het jongerenwerk functioneert als pedagogische instrument in de leefwereld van jongeren in de vrije tijd, de openbare ruimte en tijdens het contact met leeftijdsgenoten. Erkenning van de dynamische leeftijdsfase van jong zijn met kenmerken als zichzelf willen zijn in contact met leeftijdsgenoten en de wereld verkennen buiten ouders en school om is een belangrijke element in deze visie.

Doelen

Er zijn drie doelen afgeleid van de hierboven omschreven pedagogische visie, de eerder genoemde beleidsuitgangspunten van de gemeente Gemert-Bakel en de onderliggende Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) met zijn nadruk op het belang van persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling:

- Persoonlijke en maatschappelijke vorming van jeugdigen
- Preventie van psychosociale en andere problemen
- Bestrijding van jeugdoverlast

Persoonlijke en maatschappelijke vorming enerzijds en preventie en overlastaanpak anderzijds zijn te beschouwen als twee kanten van dezelfde medaille.

Funcities

In het verlengde van deze pedagogische visie en doelen zijn de volgende kernfuncties van jongerenwerk in de gemeente Gemert-Bakel van belang:

- Ontmoeting
- Talentontwikkeling
- Maatschappelijke vorming en participatie
- Signaleren en verwijzen
- Overlastaanpak

Ontmoeting

Deelname aan jongerenwerk kan worden gestimuleerd als het aansluit bij de behoefte en wensen van de doelgroep. Belangrijk zijn vooral ontmoeting van leeftijdsgenoten en organiseren van aantrekkelijke activiteiten. Deze kernfunctie kan worden geregeld in een geschikte accommodatie (jongerencentrum, multifunctioneel centrum, of een ander type accommodatie), maar ook op een vindplaatsgerichte wijze via ambulante jongerenwerk. De combinatie van accommodatiegebonden en ambulante werken is in omstandigheden van zeeklimaat aan te bevelen.¹⁰

Daar waar sprake is van een actieve inzet van jonge vrijwilligers met een vorm van toezicht van volwassenen, kan worden volstaan met facilitair jongerenwerk. De jongerenwerker komt zo nu en dan eens langs om te kijken hoe het er aan toe gaat, te praten over eventuele knelpunten en te ondersteunen met scholingsmogelijkheden, aanvragen van subsidies en geven van praktische tips over programma's en evenementen.

Talentontwikkeling

De functie van talentontwikkeling houdt in een gevarieerd aanbod van activiteiten die de persoonlijke ontwikkeling van jeugd stimuleert op een breed terrein van talenten, hobby's en interesses. Van belang zijn vooral eigentijdse creatieve, culturele en sociale vormen van expressie, communicatie en sport.

Maatschappelijke vorming

Belangrijk voor jongerenwerk als pedagogische voorziening is ook de functie van maatschappelijke vorming. Dat betekent bijdragen aan de maatschappelijke ontwikkeling van jeugd door aandacht te schenken onderlinge en externe sociale omgangsvormen, informatie en advies over serieuze thema's die jeugd raken en van

---

¹⁰ Nederland heeft volgens het KNMI per jaar gemiddeld 240 dagen neerslag en 125 droge dagen, waarvan 30 zonnige warme zomerdagen en 20 zonnige koude winterdagen. Bron: Noorda en Veenbaas, 2000.

belang zijn voor hun toekomst. Deze functie vraagt om een veilig gespreksklimaat waarin door en met jongeren vrij uit gecommuniceerd kan worden.

Signaleren en verwijzen

Als bij individuele jeugdigen sprake is van vragen of problemen, is het goed als dat gesignaleerd en aangekaart wordt door de jongerenwerker. Dat vraagt vaak om een individuele benadering. In geval van ernstige problematiek is actieve verwijzing naar een meer gespecialiseerde voorziening de aangewezen weg. Deze functie van signaleren en verwijzen veronderstelt effectieve samenwerking met gespecialiseerde partners in bilateraal contacten en netwerkverband.

Leidend principe bij het betrekken van andere voorzieningen bij vragen en problemen van jongeren is niet zozeer het in tact houden een vertrouwensrelatie met de jongere, maar betrouwbaar handelen in het belang van de jeugdige persoon met vroeger of later verantwoordingsplicht.

Overlastaankpak

Last but not least is heeft jongerenwerk de functie van bijdragen aan de aanpak van jeugdoverlast. Dit betekent niet alleen een goed geregelde samenwerking met politie en andere veiligheidsvoorzieningen in de gemeente, maar ook een actieve bemiddelende en oplossende rol tussen bewoners en jongeren die bij overlast betrokken zijn. Als het jongerenwerk met de eerder genoemde meer preventieve pedagogische functies goed uit de verf komt, dan is er over het algemeen weinig noodzaak voor stevige aanpak van ernstige jongerenoverlast om de eenvoudige reden dat het dan minder voorkomt.

§ 3. Methodische principes en programma's

Jongerenwerk hanteert methodische principes en programma's die pedagogisch activerend zijn.

Methodische principes

Bij het organiseren van pedagogisch jongerenwerk zijn een aantal methodische principes van belang:

- Kennis van de doelgroep (via cijfers en kwalitatieve inzichten van sleutelfiguren)
- Jeugdparticipatie (jongeren betrekken bij het programmeren en het uitvoeren van activiteiten)
- Ruimte bieden voor en faciliteren van jongereninitiatieven
- Peer-education (jongeren leren jongeren)
- Ouderbetrokkenheid (contact met ouders in het algemeen en bij kwesties)
- Betrekken van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties
- Betrekken van andere sociale, publieke, technische professionals en bedrijven
- Coaching van individuele jongeren

Activerende programma's

Zoveel mogelijk zijn alle facetten van het jongerenwerk doordrenkt van het stimuleren en activeren van de persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling van de doelgroep. Jongerenwerk is hun oefenruimte voor het opdoen van nieuwe leerzame ervaringen.

Er zijn legio bijzondere programma's waarin extra aandacht kan worden besteed aan het activeren van jeugd. Voorbeelden zijn:

- Buurtsport (outdoor en indoor)
- Podiumkunsten (muziek, dans, theater, mode)
- Voorlichting over actuele persoonlijke en maatschappelijke thema's zoals school- en beroepskeuze, relaties, geldzorgen, psychosociale vragen, gezondheid, werken of ondernemen, en veiligheid op straat)
- Begeleidingsgroep met omwonenden
- Buurtbemiddeling jong-oud
- Training van jongeren als rolmodel
- Vaardigheidstraining (bijv. organiseren, presenteren)
- Mentoraat voor middelbare scholieren die ruggensteuntje nodig hebben
- Proactieve rol in buurtpedagogisch programma
- Theaterimprovisatie voor risicojongeren
- Evenementenparticipatie en arbeidsmarkttoeleiding van jeugdige zorgcliënten met culturele interesse
- Meidenwerk
- Vormingsprogramma identiteit en toekomstplan
- Fitness in de openbare ruimte

Rol van jongerenwerk in pedagogisch leefklimaat

Modern pedagogisch jongerenwerk werkt optimaal samen met andere opvoeders van jongeren in een buurt of kern. Belangrijke partners van professioneel jongerenwerk zijn andere professionele voorzieningen, maar evenzo ouders en vrijwilligersinitiatieven in de omgeving van het werkgebied.

De opgave is zoveel mogelijk in goede overeenstemming met deze partners een eenduidige pedagogische moraal en gemeenschappelijk leefklimaat voor jongeren te creëren in plaats van normen en waarden die elkaar tegenspreken. Het thuismilieu, de school en de woonomgeving moeten elkaar zoveel mogelijk aanvullen en versterken.

De totstandkoming van een pedagogisch leefklimaat vraagt om een continue dialoog tussen de verschillende pedagogische partners over de doelen, gedragsregels en grenzen waarmee jongeren worden tegemoet getreden. Daarnaast is het van belang iedereen die daarin een actieve rol voor zichzelf ziet weggelegd zoveel mogelijk te steunen in de vorm van competentietraining en faciliteren bij de organisatie van al dan niet gezamenlijke activiteiten voor jongeren en andere buurtbewoners.

Het jongerenwerk heeft in dit ontwikkelingsproces van een buurtpedagogisch programma naast een algemene welzijnstaakstelling, de bijzondere opgave een stevige brug te slaan tussen de doelgroep van jongeren en de rest van de omringende maatschappij. Jong zijn is natuurlijk een levensfase waarin verkenning van de eigen mogelijkheden van jongeren een belangrijke ontwikkelingstaak is die aanmoediging

verdient zonder dat dat ten koste mag gaan van de gemeenschap. Maar daarnaast is het ook een periode van zoeken naar een productieve plaats in de samenleving waarbij jongeren veel baat kunnen hebben bij steun en advies van anderen. Modern pedagogisch jongerenwerk probeert op een proactieve en intermediaire wijze invulling te geven aan haar stimulerende en verbindende rol tussen jongeren en omringende samenleving op buurt- en dorpsniveau. Trainen in vaardigheden en faciliteren van sociale initiatieven van jongeren zijn daarvoor het pedagogische gereedschap.

§ 4. Samenwerking

Pedagogisch jongerenwerk doe je niet alleen. Dat vereist samenwerking met ouders, bewoners, lokale vrijwilligersinitiatieven en professionals van andere voorzieningen en overheid.

Partners

Belangrijke partners voor het jongerenwerk zijn:

- gemeente
- politie, waaronder de wijkagent
- scholen
- sportclubs
- Schoolmaatschappelijk werk CJG
- vrijwilligersinitiatieven

Maar het kan ook gaan om collega's welzijnswerkers, de lokale middenstand, kerken, andere aanbieders van vrijetijdsbegeleiding zoals scouting en cultuuraanbieders, en organisaties voor arbeidstoeleiding.

Samenwerkingvormen

Handig is het om als jongerenwerker te beschikken over een korte lijst van vaste bilaterale contactpersonen bij voorzieningen waar min of meer regelmatig een beroep op gedaan moet worden. Zo'n lijstje bestaat uit onder meer de wijkagent, de beleidsmedewerker jeugdbeleid, de dorpsondersteuner, de leerplichtambtenaar, de ingang naar het wijkteam, de vertegenwoordiger van het plaatselijk belang, sportclubs of andere lokale initiatieven.

Tijdbesparend kan zijn dat het jongerenwerk deelneemt aan een casuïstieknetwerk 12+, waarin bijvoorbeeld elke maand jongeren met zorg- en overlastproblemen worden besproken.

Dit overleg is vooral gefocused op uitwisseling van informatie over problematische en potentieel problematische jeugdgroepen en individuele jongeren, bepalen van een plan van aanpak en signaleren van trends en risico's die zich bij risicojeugd voordoen. Suggesties voor pedagogische activering en dialoog tussen jongeren en de gemeenschap zijn ook belangrijke aandachtspunten.

§ 5. Randvoorwaarden

Belangrijke randvoorwaarden voor de uitvoering van jongerenwerk in Gemert-Bakel hebben betrekking op middelen voor personeel, accommodatie en activiteitenbudget en op de relatie met lokaal jeugdbeleid.

§ 5.1. Personele formatie

De benodigde formatie voor professioneel jongerenwerk wordt in wezen bepaald door meerdere factoren: de omvang van de doelgroep, de inzet van vrijwilligers en het type jongerenwerk dat nodig is.

Omvang doelgroep jongerenwerk

De potentiële doelgroep van het jongerenwerk in Gemert-Bakel bestaat uit twee typen jongeren:

- de categorie van risicojongeren van 12-17 jaar.¹¹
- ongeorganiseerde jongeren. Zij voelen zich om allerlei redenen niet thuis in het georganiseerde verenigingsleven op het gebied van sport en uitgaansleven. Vaak gaat het om jongeren met meer alternatieve culturele voorkeuren.

De categorie van risicojongeren bedraagt volgens statistische cijfers in Gemert-Bakel in 2016 naar schatting 156 jongeren.

Uit veldonderzoek naar risicojongeren en ongeorganiseerde jeugd van 12- 17 jaar blijkt dat jongerenwerk een geschikte voorziening zou zijn voor 185 jongeren in Gemert-Bakel. Het grootste deel van hen (140 jongeren) uit met name de kernen Gemert en Bakel en in mindere mate de overige kleine kernen, is gebaat bij jongerenwerk met een accommodatiegebonden en vooral ook outreachend en vindplaatsgericht aanbod. Dit ambulante jongerenwerk zou het zwaartepunt moeten vormen van professioneel jongerenwerk.

Vanwege de sterke vrijwilligersorganisatie van jeugdsozen die al in de kleine kernen bestaat, zou het jongerenwerk zich hier kunnen richten op facilitaire ondersteuning. Het betreft een aantal van minimaal 45 jongeren.

---

¹¹ Volgens landelijk onderzoek maken risicojongeren ongeveer 80 procent van de doelgroep van het jongerenwerk uit (MOgroep, 2009). Karakteristiek voor risicojongeren zijn de lage opleidingsachtergrond van henzelf en van hun ouders (vmbo, praktijkonderwijs en mbo al dan niet met diploma) en hun bovengemiddelde kans op maatschappelijke problemen als contact met politie en justitie, voortijdig schoolverlaten, jeugdwerkloosheid en bemoeienis van jeugdzorg. Zoals de term risico al duidelijk maakt gaat het om een statistisch grotere kans dat maatschappelijke problemen kunnen voorkomen. In de meeste gevallen gebeurt dat echter niet of slechts in beperkte mate, en groeien deze jongeren op tot volwassen burgers die hun leven op orde hebben en actief participeren in de maatschappij. Bij een klein deel van hen manifesteren zich vroeger of later wel de genoemde problemen. Tot de doelgroep van het jongerenwerk behoren in de regel ook zo'n 20 procent van de jeugd uit de categorie geslaagde jongeren. Zij hebben een hogere opleidingsniveau net zoals hun ouders.

Inzet van professionals en vrijwilligers

Professionele inzet kan worden geleverd door professionele jongerenwerkers, maar ook door professionals van andere voorzieningen zoals buurtsportcoaches, cultuuraanbieders en dergelijke.

Verder is het mogelijk ook onderdelen van jongerenwerk uit te laten voeren door vrijwilligers. Daarbij kan het gaan om jongeren zelf die onder de noemer van jongerenparticipatie zelf activiteiten programmeren en uitvoeren. Ook jongvolwassenen van 18 jaar en ouder zouden bij het jongerenwerk kunnen worden ingeschakeld als actieve vrijwilligers die plezier beleven en ervaring opdoen met het organiseren van kleinschalige activiteiten, projecten en grotere evenementen als muziekfestivals. Het kan echter ook gaan om volwassen vrijwilligers uit de gemeenschap die om reden van betrokkenheid ingeschakeld worden bij het organiseren van een vrijetijdsaanbod voor jeugd.

Een goede zaak is ook dat jongvolwassen bewoners met een verstandelijke beperking in het jongerenwerk gelegenheid krijgen voor dagbesteding en vrijwilligerswerk. Dat zou ook geregeld kunnen worden voor jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt. Beide categorieën vergen echter professionele begeleiding. Gezien het ontbreken van garanties voor inzet van professionals van andere voorzieningen en van ervaren en nieuwe vrijwilligers ten behoeve van het jongerenwerk, wordt gepleit voor volledige professionele inzet voor de eerstkomende tijd.

Typen jongerenwerk

Het jongerenwerk kan worden onderscheiden in meerdere typen.

1. Accommodatiegebonden jongerenwerk.

Dit type jongerenwerk wordt aangeboden in een specifieke accommodatie voor jongeren (een jongerencentrum of een eigen jongerenruimte in een grotere multifunctionele accommodatie). Behalve contact leggen met de doelgroep en meehelpen organiseren van activiteiten is de jongerenwerker bij deze werkstijl ook verantwoordelijk voor het beheer van de accommodatie. Deze inzet vergt een beroepskracht.

2. Ambulant jongerenwerk

Ambulant jongerenwerk is een methode van professioneel jongerenwerk waarbij de jongerenwerker buiten op straat en op andere vindplaatsen van jongeren contacten aangaat en onderhoudt op tijden dat zij zich daar ophouden om vervolgens samen met hen activiteiten te organiseren of hen toe te leiden naar regulier aanbod elders. Dat kan accommodatiegebonden jongerenwerk zijn, maar ook regulier aanbod van andere professionele aanbieders en vrijwilligersinitiatieven. Dit type jongerenwerk is voorbehouden aan professionals en kan in veel gevallen niet door vrijwilligers worden gedaan.

Bijzondere aandacht verdient de noodzaak van actieve voorlichting over de risico's van drugsgebruik en overmatig drankgebruik. Dit zou een belangrijke preventieve taak moeten zijn van met name het ambulante jongerenwerk voor de doelgroep tot 18 jaar. Voor de oudere leeftijdsgroep is dat een taak van voorzieningen voor verslavingszorg.

3. *Facilitair jongerenwerk*

Facilitair jongerenwerk is een vorm van jongerenwerk waarbij de professional jongeren en medestanders uit hun sociale omgeving op de achtergrond steunt bij het zelfstandig organiseren van een activiteiten aanbod al dan niet in een eigen ruimte, bijvoorbeeld een dorps huis, een sportkantine of een ruimte van een school. Ook in dit geval zal de facilitaire begeleiding door een professional moeten worden geboden.

Conclusies en adviezen

Het geheel overziende wordt geconcludeerd dat voor de vastgestelde doelgroep van maximaal 156 jongeren van 12-17 jaar in eerste instantie 2.6 fulltime formatie jongerenwerk nodig is.¹² Op een later moment als er meer duidelijkheid is over de inzet van professionals van andere voorzieningen en van vrijwilligers, kan de benodigde formatie jongerenwerk opnieuw worden bepaald.

Geadviseerd wordt op te houden met het verstokte en verouderde jongerenwerk van OJC De Bunker en OJC Fuse, omdat dat niet tegemoet komt aan de vragen en wensen van de vastgestelde doelgroep van jongeren van 12- 17 jaar.

Formeer een werkeenheid voor professioneel jongerenwerk met een accommodatiegebonden, ambulante en facilitaire taakstelling. Creëer veel ruimte voor jongerenparticipatie en participatie van volwassen vrijwilligers. Waar mogelijk zouden vrijwilligersinitiatieven van jongeren georganiseerd moeten worden in vormen van jeugdparticipatie met een jong bestuur tot maximaal 25 jaar.

Voorgesteld wordt het Zebrafestival los te koppelen van het jongerenwerk en verder te laten functioneren als een zelfstandige activiteit van de enthousiaste 'oude' vrijwilligersgroep.

Wees erkentelijk naar de 'oude' vrijwilligersgroep van OJC DE Bunker en OJC Fuse voor de jarenlange enthousiaste inzet voor zowel de wekelijkse activiteiten als bijzondere evenementen en vooral de festivals.

§ 5.2. Accommodaties en activiteitenbudget

De accommodaties van De Bunker en Fuse voldoen qua uitstraling, inrichting, indeling en onderhoud niet aan de eisen van deze tijd. Het straalt in alle opzichten de sfeer uit van de jeugdcultuur van vervolgen tijden. Overwogen moet worden of deze accommodaties grondig aan te passen aan reële wensen van de jeugd van tegenwoordig of op zoek te gaan nieuwe of andere accommodaties elders. Dat kan gaan om specifieke jongerencentra, ruimtes in multifunctionele welzijnsgebouwen, te huren ruimtes bij samenwerkingspartners of combinaties van deze drie mogelijkheden.

---

¹² Veenbaas e.a., 2011.

Ook is aan te bevelen in nauw overleg met de gekozen doelgroep nieuwe naamgeving te bedenken voor hun eigen onderkomen.

Een belangrijke aanvullende voorwaarde voor professioneel jongerenwerk naast professionele inzet en accommodatie, is budget voor activiteiten met jongeren. Aanbevolen wordt een activiteitenbudget van € 5.000,- per fulltime formatie per jaar voor financiering van activiteiten en accommodatiekosten. Dit budget is voldoende voor de financiering van een minimaal activiteitenprogramma, maar verdient wel enige aanvulling door middel van cofinanciering. Belangrijk vanuit zowel pedagogisch oogpunt als voor het creëren van draagvlak voor jeugd binnen de gemeenschap is het betrekken van de doelgroep bij deze cofinanciering. Voor jongeren is het zinvol om te leren goed met geld om te gaan en ook rekening te houden met andere bewoners in de woonomgeving. Voor de gemeenschap is het goed om te beseffen dat jeugd op zoek is naar een plek in de samenleving en dat zij daarbij behulpzaam kunnen zijn. Beide doelen kunnen goed worden gerealiseerd door inzamelingsacties van jongeren onder de lokale bevolking.

§ 5.3. Relatie met lokaal jeugdbeleid

Jongerenwerk moet worden gezien als een onderdeel van het bredere lokaal jeugdbeleid. Dat betekent niet alleen dat rekening gehouden moet worden met de relevante beleidskaders die door de gemeente zijn vastgesteld, maar ook dat het jongerenwerk als voorziening moet bijdragen aan goede afstemming en samenwerking met relevante partners. Voor een deel vindt dit plaats in de daartoe aangewezen netwerken.

§ 6. Verantwoording

De verantwoording van de opdracht voor jongerenwerk kan gestalte krijgen volgens de gebruikelijke condities van beleidsgestuurde contractfinanciering (BCF). Hierbij is de opdracht voor jongerenwerk geformuleerd in een bepaalde hoeveelheid prestaties voor een afgesproken prijs. Verantwoording wordt afgelegd aan de hand van een cijfermatig overzicht van gerealiseerde prestaties.

Het is echter ook mogelijk de opdracht te formuleren in de vorm van een meer uitgewerkt programma van eisen met aandacht voor visie, functies, methodische principes, samenwerking, randvoorwaarden en richtlijnen voor inhoudelijke verantwoording. Dat laatste element bestaat uit periodiek overleg met de gemeente over voortgang en ontwikkelingen, het financieel jaarverslag en een verantwoording op pedagogische kwaliteit en effecten van jongerenwerk voor doelgroep en gemeenschap.

Softwaretool Effectmeting Jongerenwerk is uitermate geschikt voor heldere verantwoording naar gemeente, samenwerkingspartners en burgers (zie bijlage 4). Vergeleken met de gebruikelijke BCF verantwoording in termen van prestaties is de voorgestelde verantwoordingswijze een minder bewerkelijke vorm van verantwoording met veel meer zicht op de uiteindelijke resultaten van jongerenwerk voor elke partij die bij de jeugd en het jongerenwerk is betrokken.

Aanbevolen wordt de verantwoording van het jongerenwerk voor te schrijven in termen van pedagogische kwaliteit en effecten.

Monitoring van pedagogische kwaliteit en effecten

Belangrijk bij de monitoring van het rendement van jongerenwerk zijn de kwaliteit van de uitvoering en de effecten die het oplevert voor de deelnemers en de omringende maatschappij.

Onder kwaliteit wordt verstaan de pedagogische kwaliteit van de voorziening. Dit kan worden bepaald op basis van een jaarlijkse beoordeling van:

- Aanwezigheid pedagogische visie, uitgewerkt in werkhouding en programma's
- Het gerealiseerde bereik van het aantal unieke jeugdigen uit de doelgroep die wekelijks gebruik maken van het jongerenwerk (norm: 60 bereikte jeugdigen bij 1.0 fte)
- Omvang en aard van verwijzingen
- De gerealiseerde openingstijden van accommodaties en ambulante werkers in dagdelen van de week (max. 21 dagdelen per week; gemiddeld 50%)
- Planningsrealisatie (mate van realisatie werkplan)
- Opgave samenwerkingspartners
- Frequentie en intensiteit werkbegeleiding
- Bijscholing

Effecten zijn te onderscheiden in individuele en maatschappelijke effecten.

Individuele effecten zijn effecten bij jongeren die deelnemen aan het jongerenwerk, zoals vooruitgang in vrijetijdsbesteding, sociale vaardigheden, talenten en loopbaan op school en arbeidsmarkt.

Maatschappelijke effecten hebben met name betrekking op vermindering van jeugdoverlast, bevordering leefbaarheid en minder beroep op jeugdzorg door preventieve inzet van jongerenwerk.

Hoofdstuk 4. Suggesties plan van aanpak

Inleiding

In dit hoofdstuk worden enkele suggesties gedaan voor een plan van aanpak als de gemeenteraad van Gemert-Bakel besluit in grote lijnen akkoord te gaan met het onderhavig voorstel voor duurzaam jongerenwerk.

Uitgangspunt voor deze suggesties is de verwachting dat er een overgangperiode nodig is om de gewenste voorstellen te realiseren.

Er is een onderscheid gemaakt tussen tijdsplanning en inhoudelijke suggesties.

§ 1. Duur en organisatie

1.

De overgangperiode van de huidige situatie van het jongerenwerk naar de gewenste situatie zou niet langer hoeven te duren dan het jaar 2017. Gezien de financiële urgentie bij Stichting OJC De Bunker, het ontbreken van voldoende structurele aandacht van professioneel jongerenwerk voor de huidige doelgroep van risicojeugd en ongeorganiseerde jeugd van 12-17 jaar in de gehele gemeente en het brede draagvlak onder professionele voorzieningen en organisaties voor een duurzame inzet van pedagogisch jongerenwerk voor deze doelgroep, is enige spoed geboden.

2.

Voorgesteld wordt een begeleidingscommissie uit relevante partners samen te stellen die voortgang van de overgangperiode nader regelt.

§ 2. Inhoudelijke suggesties

3.

Voorgesteld wordt dat de besturen van Stichting OJC De Bunker en Stichting OJC Fuse binnen afzienbare termijn aftreden onder nadrukkelijke dankzegging voor jarenlange bewezen diensten.

4.

Tegelijkertijd zouden voor beide stichtingen nieuwe bestuursleden aangezocht moeten worden die de vacante bestuursfuncties kunnen en willen bekleden met als doel het scheppen van mogelijkheden voor de realisatie van het voorstel voor duurzaam jongerenwerk zoals geaccordeerd door de gemeenteraad.

5.

Voorgesteld wordt een gezamenlijk team te vormen van alle professionals jongerenwerk die werkzaam zijn in de gemeente Gemert-Bakel. Dit team is verantwoordelijk voor alle voorstelde functies, taken en samenwerkingsvormen

zoals omschreven in het door de gemeente geaccordeerde voorstel voor duurzaam jongerenwerk. Dit inzet van dit team van professioneel jongerenwerk wordt onder regie van de gemeente op een gestructureerde wijze afgestemd met vertegenwoordigers van actieve vrijwilligersorganisaties voor jeugd en professionele samenwerkingspartners in de gemeente Gemert-Bakel. Hierbij ook wordt gestreefd naar een reële vorm van jeugdparticipatie die afgestemd is op de aard van de doelgroep van 12-17 jaar en andere betrokken categorieën van jongeren zoals jongvolwassen vrijwilligers.

6.

De organisatie van jaarlijkse festivals in Gemert en Bakel wordt losgekoppeld van het jongerenwerk en indien mogelijk overgedragen naar zelfstandige lokale kerngroepen van vrijwilligers die deze festivals tot nu toe hebben georganiseerd.

7.

Aangeraden wordt op korte termijn een begin te maken met de organisatie van een casuïstieknetwerk 12+, waarin de jongerenwerk met voorgestelde samenwerkingspartners in een nader te bepalen frequentie bij elkaar komt om jongeren met vragen en problemen te bespreken en voor hen een plan van aanpak te regelen.

8.

Aanbevolen wordt het nieuwe team van professionele jongerenwerkers, de belangrijkste professionele samenwerkingspartners en actieve vrijwilligersorganisaties voor jeugd de mogelijkheid te bieden van bijscholing in de principes en competenties van duurzaam pedagogisch jongerenwerk. Bijscholing verkort de periode van vallen en opstaan in aanzienlijke mate.

9.

Voorgesteld wordt de nieuwe opzet van jongerenwerk in de gemeente Gemert-Bakel te volgen op maatschappelijke effecten voor de omgeving en op individuele effecten voor jongeren die er aan deelnemen. Demonstratie van een gebruiksvriendelijk systeem en bijscholing in het directe gebruik ervan is de moeite waard.

Bijlage 1. Respondentenlijst Gemert-Bakel

Gesprekspartners voorzieningen en organisaties (N=23)

Dhr. J. Bezemer (voorzitter HC Gemert)
Dhr. R. Boesveld (directeur Kunstlokaal)
Dhr. M. Bosmans (bestuursvoorzitter OJC De Bunker)
Mw. D. Brueren (secretaris OJC De Bunker)
Dhr. J. de Bruijn (bestuurslid jeughonk Elsendorp)
Dhr. C. Hijzelaar (penningmeester OJC De Bunker)
Dhr. Th. van de Horst (dorpsondersteuner Gemert-Oost)
Mw. M. van Hooff (leidinggevende GGZ Oost-Brabant)
Dhr. J. van Hout (jongerenwerker LEVgroep)
Dhr. J. Jansen (bestuurslid KPJ afdeling Elsendorp)
Dhr. C. Janssen (beleidsmedewerker Oro Diomage)
Dhr. T. van Lankveld (bestuursvoorzitter Stichting Kulturhuis)
Dhr. A. Maas (medewerker Omroep Centraal)
Dhr. M. Min (staathoekwerker Jeugdwerk op maat)
Dhr. F. Nieuwkerk (expert wijkagent politie Oost Brabant)
Mw. H. Pennings (dorpsondersteuner Elsendorp)
Mw. M. Snel (arbeidstoeleiding jongeren)
Dhr. P. Sniijders (coördinator vrijwilligers OJC De Bunker)
Mw. N. Verhagen (schoolmaatschappelijk werker Commanderiej College)
Dhr. M. Vermeulen (voorzitter Stichting OJC Fuse)
Dhr. W. Veldman (voorzitter VV Gemert)
Mw. R. Vogels (beheerder Kulturhuis Eendracht)
Mw. W. van Wuytswinkel (dorpsondersteuner Bakel)
(Jongerenwerkers Compass Uden)

Interviews met jongeren en volwassenen

Interviews	Aantal gesprekken	Aantal gesprekspartners
Jongeren	12	16
Volwassenen	4	7
Totaal	16	23

Ambulante rondes

- Drie rondes in Gemert
- Twee rondes in Bakel
- Twee rondes langs kleine kernen
- Time Out, regionale discotheek in Gemert

Bijlage 2. Overzicht jeugdgroepen en categorieën

Gemert

1. Kleine straatgroep Jumbo

Het gaat om zes jongens in de leeftijd van 15 tot 18 jaar. Soms is er een meisje bij, een enkele buitenlander en iemand van het kamp.

Ze staan later in de middag en 's avonds tot na 9 uur onder het afdak van de supermarkt en bij de bushalte. Ze hangen daar rond en geven overlast met harde muziek, schreeuwen en vrouwen naroeppen. Ze vervelen zich. De politie heeft hen verboden daar te blijven staan. Sport is duidelijk "niet hun ding".

Gezien hun leeftijd zijn ze schoolgaand. Waarschijnlijk kennen geen huiselijk geluk. Bij hen bestaat het risico van drugsgebruik, mede vanwege groepsdruk. Drugs zijn in Gemert niet moeilijk te verkrijgen. In bepaalde cafés, maar ook bij sportclubs zie je bijvoorbeeld de bewijzen van cocaïnegebruik.

Er is professionele begeleiding van het jongerenwerk nodig voor deze groep. Ook zou arbeidstoeleiding een goede optie zijn. Werken geeft een doel in hun leven.

Deze groep vertoont gehele overlap met jeugdgroep praktijkschool (groep 2).

2. Jeugdgroep praktijkschool

De groep bestaat uit acht tot 18 jongeren met een kern van vier. Het zijn jongeren met een beperking die een opleiding volgen aan de praktijkschool van het Commanderiecollege. Het zijn voor een groot deel jongeren met een Sinti achtergrond die in twee kampen in Gemert wonen. Enkele jongeren uit de groep hebben een vluchtelingenachtergrond. Het zijn bijna allemaal jongens in de leeftijd van 13-17 jaar. Ze hangen in de vrije tijd in wisselende samenstelling rond op verschillende plekken in Gemert, onder andere bij de Jumbo. Ze zijn geen lid van een sportclub of andere vereniging. Ze hebben bijna allemaal contact met de politie in verband met overlast en inbraak. Er is incident voorgevallen waarbij de groep stenen van een viaduct af heeft gegooid op rijdende auto's. Andere problemen die spelen zijn o.a. cannabisgebruik, problemen thuis en problemen in de omgang met andere bewoners. Ondanks hun jonge leeftijd lijken ze ook niet allemaal even fysiek gezond. Er is sprake van groepsdruk waarbij degene die zich het meest negatief gedraagt ook domineert. Het lijkt een groep van lotgenoten die bij elkaar aandacht en verbondenheid zoeken. Het gaat om jongeren die op zoek zijn naar zichzelf en een vriendinnetje. In overleg tussen gemeente, CJG, politie, Veiligheidshuis regio Helmond en school is een begeleidingstraject geregeld dat bestaat uit een aantal onderdelen: 1) contact leggen met en analyse van de groep op straat door een ambulante straathoekwerker, 2) inzet van gespecialiseerde hulpverlening voor de leden van de groep die dat nodig hebben, en 3) extra toezicht van de wijkagent. Al met al is de inzet van dit traject gericht op individuele begeleiding van jongeren en het 'demonteren' van de groep.

Deze groep vertoont overlap met de straatgroep Jumbo (groep 1).

3. Hangjongeren Gemert Centrum

Een wisselende groep van 40 jonge personen van gemengde leeftijd (11-30 jaar). Ongeveer een derde van deze groep is 18 jaar of jonger. Die in een wisselende

samenstelling rondhangen op plekken als de Nonnentuin. Onder hen zijn ook scholieren die voor het slapengaan nog even een 'blowtje' nemen.

4. Vriendengroep scholieren 1

Dit is een vriendengroep van een stuk of tien jongens van 15/16 jaar. Zij gaan in Gemert naar school, maar wonen elders in de gemeente. In de vrije tijd komen zij elkaar thuis tegen, buiten op straat en op feesten in de regio. Iedereen is lid van een voetbalclub. Niemand maakt gebruik van het jongerenwerk.

Ze zijn tevreden over het vrijetijdsaanbod. Er is genoeg voor hen te doen. Ze hebben goed contact met bewoners. Af en toe is er wat rivaliteit met andere groepen jongeren, maar dat valt ook wel mee.

5. Vriendengroep scholieren 2

Bij elkaar genomen gaat het om ongeveer 12 jongens van 15/16 jaar uit Gemert en wat dorpen daar buitenom. Ze kennen elkaar van dezelfde middelbare school (Havo en Vmbo). We ontmoeten elkaar thuis. Iemand van hen heeft een hok in de schuur waar ze plezierig bij elkaar zijn. Ook onderhouden ze contact met elkaar via WhatsApp.

Sportclub en fitness is voor iedereen belangrijk. Daarnaast hebben ze bijna allemaal een bijbaantje. Ze maken geen gebruik van jongerenwerk. Ze vinden dat er voor hen genoeg te doen is. Wat ze wel missen is een uitgaansgelegenheid voor jongeren onder de 18 jaar. Zij mogen Time Out nog niet in. Hun leven verloopt zonder problemen. Af en toe is er wel eens een ruzie met andere jongeren, maar dat is normaal toch. In principe zijn ze bereid als vrijwilliger actie te komen, maar dan het liefst voor een sportactiviteit voor jeugd.

6. Gemengde vriendengroep

We zijn met z'n tien. Zes meiden en vier jongens van 15 jaar van Brabantse afkomst uit Gemert-Bakel. We komen elkaar tegen op school (Vmbo, Havo, Vwo), bij elkaar thuis en in het weekend op feesten. Netflix, sporten (voetbal, tennis en paardrijden) en afspreken met vriendinnen zijn hun interesses.

Via school zijn ze wel eens met het jongerenwerk in aanraking gekomen, en een enkeling is wel eens bij een bandoptreden in De Bunker geweest, maar ze weten niet echt wat het inhoudt. Ze vermaken zich prima in de vrije tijd. Het zou alleen wel leuk zijn als er voor hun leeftijdsgroep iets zou zijn waar je terecht kunt. Zo nu en dan heeft iemand van hen wel eens een probleem, meestal ruzie met een ander, maar dat lossen ze onderling goed op.

Ze voelen er wel voor om als groepje vrijwillig actief te worden en iets te organiseren voor andere jongeren. Voor jongeren die geen vrienden hebben is het jongerenwerk wel een uitkomst.

7. Groep vrienden en vriendinnen

Een twintigtal vrienden en vriendinnen in de leeftijd van 15/16 jaar uit vnl. Gemert, maar ook De Mortel trekken in de vrije tijd veel met elkaar op. De helft is jongen, de andere helft meisje. Op eentje na is iedereen van Nederlandse komaf. Ze hangen buiten rond, skaten en komen bij elkaar thuis om te gamen. Een minderheid is lid van een sportvereniging (6 x voetbal en 1x paardrijden),

Ze gaan allemaal naar school, variërend van Havo en praktijkschool tot hoger onderwijs. Ruim de helft heeft een bijbaan, vooral in een supermarkt. Dat is niet gemakkelijk om te vinden.

De meeste jongeren uit deze groep hebben geen problemen met omwonenden, de politie of thuis. Een jongere worstelt met depressieve klachten. Ze helpen elkaar als dat nodig is.

Buiten sport en skaten om is er een beperkte behoefte aan jongerenwerk. Zo nu en dan is het wel leuk om voor de muziek of een leuke activiteit langs te gaan bij De Bunker. Zitbankjes op ontmoetingsplekken in de openbare ruimte worden op prijs gesteld.

Enkele jongeren zijn geneigd zich als vrijwilliger in te zetten voor een leuke jongerenactiviteit, zoals de organisatie van een muziekfestival. De meesten hebben daar geen zin in. Ouders moeten niet direct betrokken worden bij het jongerenwerk. Wel is het goed hen te informeren over wat het jongerenwerk allemaal doet.

8. Vriendenkring 20+

Het gaat om 20 jongvolwassenen van Nederlandse afkomst in de leeftijd van 20-27 jaar, 80% man/20% vrouw uit Gemert en omliggende dorpen. Hun vrijetijdspatroon bestaat uit cafébezoek, drinken en blowen in een relaxte omgeving en gamen, vaak online. Ze komen elkaar tegen in OJC De Bunker en bij elkaar thuis. Een enkeling is lid van een sportvereniging. Een persoon is actief voor Amnesty International. Ze worden wel gezien als alternatievelingen die vooral graag met elkaar omgaan. De minderheid is schoolgaand of werkend, de meerderheid is werkloos, heeft opleidingen afgebroken en leeft van een uitkering al dan niet aangevuld met een bijdrage van thuis. De opleidingachtergrond is verschillend: mbo, hbo en universiteit.

Er wordt relatief veel gebloed. Ook zijn veel jongeren uit deze groep bezig met het zoeken naar een zinvol maatschappelijk bestaan, bijvoorbeeld in de vorm van een combinatie van persoonlijke interesses waar je ook een salaris mee kan verdienen. Ze zoeken om die reden ook steun bij elkaar in het jongerencentrum. Deze groep vertoont overlap met de bezoekers open inloop De Bunker (groep 9).

9. Bezoekers open inloop De Bunker

Deze groep bestaat uit 10 Nederlandse jongeren van 19-25 jaar. Het zijn voornamelijk jonge mannen, afkomstig uit Gemert, Handel en De Mortel. Ze hebben een gevarieerde scholingsachtergrond. In hun vrije tijd zijn zij vooral actief als vrijwilliger bij De Bunker maar ook bij andere vrijwilligersinitiatieven omdat zij het thuis niet zo fijn hebben. De Bunker is hun thuis. Ze zijn geen lid van een sportclub of andere vereniging, daar voelen zij zich niet op hun gemak. Een enkeling doet aan skaten. Een paar jongeren zijn schoolgaand of werkend en de rest is werkloos. Veel jongeren missen een zinvolle dagbesteding. Behalve een verstoorde thuissituatie hebben sommigen ook problemen met drugsgebruik of een drugsverleden. Een deel van hen is licht verstandelijk beperkt. Voor deze groep is een aanbod van maatschappelijk werk nodig.

Deze groep vertoont overlap met Vriendenkring 20+ (groep 8).

10. Woensdagavondgroep De Bunker

Deze groep bestaat uit 10 jongvolwassen Nederlandse mannen van 18-23 jaar uit Gemert. Zij organiseren hun eigen activiteit op de woensdagavond in De Bunker. Ze zijn geen lid van een sportclub, een deel studeert en een deel zit zonder werk. Ze zijn niet gewend om aangesproken te worden op eigen verantwoordelijkheid. De bedoeling is dat ze dat leren in De Bunker.

Deze groep vertoont gedeeltelijk overlap met de groepen 8 en 9.

11. Donderdagavondgroep De Bunker

Het gaat om een vaste kern van 30 volwassenen van 30 jaar en ouder. Het zijn vaak stellen die vroeger vrijwilliger zijn geweest bij de organisatie van muziektredens in De Bunker.

Deze groep vertoont overlap met het vrijwilligersbestand van De Bunker (groep 13)

12. Vrijwilligersgroep Oro Diomage

De groep bestaat uit 20 verstandelijk beperkte cliënten van Oro Diomage die als vrijwilliger een dagbesteding hebben op de dinsdagavond in De Bunker (hun eigen soos). Hun leeftijd loopt van 20 tot 30 jaar en ouder. Een deel van hen is ook op andere dagen als vrijwilliger actief in De Bunker of komt langs als bezoeker. Punt van zorg is dat deze groep wel intensieve begeleiding nodig heeft dat moet worden geregeld door vrijwilligers. Daar staat geen onkostenvergoeding tegenover.

13. Vrijwilligersbestand De Bunker

De Bunker beschikt over een vrijwilligersbestand van 80 personen, waarvan 60 procent man en 40 procent vrouw in de leeftijd van 16 tot 35 jaar en ouder uit Gemert en omliggende kernen. Het gaat voornamelijk om autochtone Nederlanders. Ze zijn over het algemeen niet lid van het georganiseerde sportverenigingsleven maar wel als vrijwilliger actief bij culturele en maatschappelijke initiatieven zoals G1000 (burgerparticipatie), Omroep Centraal, Amnesty International, etc. Het is een actief kader. Een deel van hen heeft zich als vrijwilliger gekwalificeerd in podiumtechniek (licht, geluid, PR) en een ander deel in cultureel maatschappelijke vorming. Hun opleidingsachtergrond is vooral havo/vwo en hogere vormen van onderwijs. Het gaat vaak om buitenbeentjes die zich niet thuis voelen bij het georganiseerde verenigingsleven en de mensen die daar onderdeel van vormen. Ongeveer een derde van hen heeft een kwetsbare achtergrond: gespannen thuissituatie, werkloosheid, psychische problemen, verstandelijke beperking. Zij hebben behoefte aan een tolerante omgeving die hen accepteert en het gevoel geeft dat ze erbij horen. Belangrijk is te luisteren naar hun verhaal, ruimte te geven voor hun talenten en interesses en gelegenheid te bieden voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Deze groep vertoont overlap met de donderdagavondgroep van De Bunker (groep 11).

14. Reguliere en incidentele bezoekers De Bunker

Gedurende een jaar maken ongeveer 200 jongeren van 18-25 jaar en ouder - gedeeltelijk regelmatig maar voor het overgrote deel incidenteel - gebruik van De Bunker. Het gaat om schoolgaand publiek dat studeert aan mbo, hbo en universiteit in o.a. Veghel, Helmond, Eindhoven, Nijmegen en Arnhem, die in het weekend thuis

komen en elkaar treffen in het jongerencentrum. De verhouding man-vrouw is fifty-fifty. Een deel van hen heeft een bijbaan in de horeca. Buiten De Bunker om ontmoeten ze elkaar ook in cafés, thuis en het verenigingsleven op het gebied van sport en cultuur. Er tekent zich wel een scheiding af tussen jongeren met een mbo achtergrond en jongeren met een hogere opleiding. Wat opvalt bij deze categorie is het drugsgebruik dat zich niet beperkt tot softes middelen.

Deze groep vertoont overlap met het vrijwilligersbestand van De Bunker (groep 13) en de bezoekers van het Zebra-festival (groep 16).

15. Categorie CKV scholieren in De Bunker

De Bunker biedt ruimte aan leerlingen van vmbo, havo en vwo voor lessen culturele en kunstzinnige vorming (CKV) en maatschappelijke stages. Elk jaar volgen in totaal 120 leerlingen van derde klassen (14-15 jaar) een CKV project waarbij zij kennismaken met verschillende culturele activiteiten. De meeste van deze jongeren zijn lid van een sportvereniging en een deel volgt ook muziekles. Naarmate zij ouder worden neemt dat af. Veel van deze jongeren hebben een bijbaan (supermarkt, krantenwijk). Voor zover daar zicht op is lijken zich twee soorten problemen voor te doen: er wordt nogal veel gebloed en een enkeling gebruikt medicatie in verband met psychische klachten. Een ander punt is dat nergens bij horen en zich nergens thuis voelen. Niet in De Bunker waar overwegend een ouder publiek komt en niet in de horeca om dat zij daar niet mogen drinken. Het jongerenwerk zou zich daarom meer moeten richten op de leeftijdsgroep van 16-18 jaar.

16. Categorie bezoekers Zebra-festival De Bunker

Het jaarlijkse Zebra-festival trekt behalve de vaste bezoekers van De Bunker ook een paar 1.000 incidentele bezoekers in de leeftijd van 20 tot 70 jaar. Het gaat met name om dertigers voor wie het festival ook een soort reünie is voor vrienden en oud-vrijwilligers. De organisatie van het festival wordt geregeld door zo'n 180 vrijwilligers die daar in de loop der tijd veel ervaring mee hebben opgedaan. De bezoekers hebben een gemengde achtergrond qua scholing en beroep. Velen van hen hebben affiniteit met de alternatieve jeugdcultuur.

17. Categorie van minderjarige risicjongeren

Sinds er een alcoholverbod geldt voor jongeren onder de 18 jaar, kunnen zij bijna nergens meer terecht in het uitgaansleven. Voor tieners die minder gefocust zijn op school, een laag IQ hebben of problemen thuis ervaren, is dan het risico groot dat zij in aanraking komen met verkeerde vrienden die drugs onder de aandacht brengen. Druggebruik komt voor in alle lagen van de bevolkingen en zijn op veel plekken te koop. Wie het kan betalen gebruikt vooral coke. Wie het niet breed heeft, gebruikt goedkopere pilletjes of speed. Jonge jongeren die gevoelig zijn voor groepsdruk en meer impulsief en uit stoerheid met drugs omgaan zijn veel meer risicogebruiker, dan jongvolwassenen die vooral in het weekend recreatief drugs gebruiken. Deze doelgroep zou actief benaderd moeten worden door het jongerenwerk met indringend voorlichtingsprogramma's, een aanbod van aantrekkelijke, zinvolle en speelse activiteiten waarbij ze zelf ook actief meehelpten (jeugdparticipatie), en inzet van positieve rolmodellen. Ouders moeten hiervan goed op de hoogte zijn, maar niet direct bij betrokken worden, want deze jeugd is niet voor niets graag van huis.

18. Categorie getalenteerde jongeren Cultuurhuis de Eendracht

Tot deze categorie behoren 150 jongeren van 6-23 jaar uit redelijk welgestelde milieus. Het zijn uitsluitend meisjes van Nederlandse afkomst uit de kern Gemert. Ze hebben naast school een volle agenda die bestaat uit bezig zijn met podiumkunsten binnen het Cultuurhuis en deelname aan een sportclub (hockey, tennis, golf, paardrijden), daarnaast volgen sommigen ook nog intensief piano of vioolles. Ze gaan overwegend naar havo en vwo scholen. Een enkeling heeft een bijbaan bij een supermarkt. Eventuele problemen hebben te maken met stress door eigen ambities of de druk om hoge cijfers te halen. Voor een deel worden deze spanningen onderling opgevangen.

19. Categorie jeugdleden voetbalvereniging Gemert

De VV Gemert heeft 1.350 leden waarvan 583 jeugdleden in de leeftijd van 6-18 jaar. Het overgrote merendeel is van autochtoon Nederlandse komaf. Het gaat om 45 meisjes, maar dit aantal is sterk aan het groeien. Sport vormt een belangrijk onderdeel van het vrijetijdspatroon van de jeugdleden. De opleidingsachtergrond van de meeste jongeren is vmbo, vwo, mbo en hbo. Veel jeugd in Gemert is nogal honkvast, ook na een opleiding in de grote stad komen veel van hen toch weer in Gemert wonen. Wat opvalt is dat de animo voor vrijwilliger zijn bij de oudere jeugd aan het afnemen is. Ook ouders van jongere jeugd stellen zich steeds meer als consument op. Zij vinden dat contributie betalen vooral rechten geeft en geen verplichtingen. Gelukkig zijn er ook nog jongeren die zich opgeven voor een cursus scheidsrechter bij de KNVB. Bij de VV Gemert doen zich geen agressieproblemen voor. Gemert is een dorp met een goede sociale cohesie, waar normen en waarden goed worden uitgedragen en eventuele problemen snel worden aangepakt.

20. Categorie jeugdleden hockeyclub Gemert

De HC Gemert heeft 450 jeugdleden in de leeftijd van 4-18 jaar. De verhouding jongens-meisjes is 30 procent tegenover 70 procent. Behalve bezig zijn met hun sport door trainen en wedstrijden zie je dat ze ook veel buiten zijn, voetballen, vissen en gamen. Ze gaan naar alle vormen van onderwijs, merendeels naar het Commandarijcollege. Een deel van hen heeft een bijbaan. Jongeren vermaken zich ook wel in 'zuipketen' in garages van ouders omdat het voor jeugd onder de 18 jaar lastig is om in het uitgaansleven een plekje te vinden. Wat opvalt is dat sommige jongeren een 'rugzakje' (zorgindicatie) hebben, ze zijn nogal druk of hebben problemen thuis. In de familiale omgeving van de hockeyclub wordt veel onderling opgevangen.

Vergeleken met vroeger is er nu minder aanbod van uitgaansgelegenheden. Eerder waren er meerdere discotheken die het hele weekend open waren en nu is er alleen nog maar 'Time Out' op zaterdag en natuurlijk de vele kroegen. OJC De Bunker was vroeger meer een vrije, alternatieve plek waar je kon blowen in een relaxte sfeer zonder sluitingstijden. Het is nu meer gereguleerd met toezicht, een sluitingstijd van 02.00 uur. De Bunker is populair voor alternatieve jeugd en niet bij jongeren die afwijzend staan tegenover deze subcultuur. Uitzondering op de regel is het Zebra-festival. Dat geniet brede belangstelling bij een breed en groot volwassen publiek, maar niet bij het merendeel van de jeugd van tegenwoordig. Jongerenwerk is nu

eenmaal niet voor iedereen, deze voorziening zou kunnen functioneren voor een breder publiek als het meer ging samenwerken met het voortgezet onderwijs.

Bakel

21. Bezoekersgroep OJC Fuse

De leeftijd van de bezoekersgroep loopt van 18 jaar tot 40+. Het gaat om 50 min of meer regelmatige bezoekers. Bij bijzondere evenementen zoals een kermis met bandjes of een tafeltennistoernooi in de kerstweek kan dat oplopen tot 200 personen. Daarnaast is er op woensdagmiddag zo nu en dan een activiteit voor kinderen van 10-12 jaar.

22. Hangjongeren skatebaan Bakel

Een groep van een stuk of zes á acht jongens van rond de 16 jaar hangt regelmatig rond bij de skatebaan bij de Zandheuvel in Bakel. Soms gebeurt dat tot diep in de nacht. Vaak laten ze rommel en gebroken glas achter. Dat is gevaarlijk voor kleine kinderen uit de omgeving. Zij houden zich ook op bij de bankjes wat verder op in de buurt in het groen aan de Bernardlaan.

23. Groep risicjongeren Bakel

Het gaat om een groep jongeren in de leeftijd van 18-24 jaar die elkaar ontmoeten in de omgeving van het Zand (de Zandheuvel en de skatebaan), bij de Jumo supermarkt en Sporthal De Beek. Het zijn jongeren die al klaar zijn met hun opleiding, werken en een auto hebben. Tijdens festivals gebruiken zij harddrugs zoals GHB en MDMA. Zij hebben geld en geen thuiscultuur.

Elsendorp

24. Actieve KPJ-jongeren

De afdeling Elsendorp van de KPJ (Katholieke Plattelands Jongeren) al heel lang. In 2012 is het 75 jarige bestaan gevierd. De KPJ heeft ruim 100 leden, waarvan 37 minileden (4-7 jaar), 40 aspiranten (8-17 jaar) en 30 jongeren (18-35 jaar). Het bestuur bestaat uit 7 leden.

Om de twee weken is er een jeugdsoos in het dorps huis waar min of meer 15 jongeren in de leeftijd van 12 tot 17/18 jaar op af komen. Zij vormen ongeveer een kwart van alle jongeren in deze leeftijdsgroep in het dorp. Het gaat om Nederlandse jongeren, waarvan de helft jongen en de helft meisje. Buiten de jeugdsoos in het dorps huis om bestaat hun vrijetijdsbesteding uit sporten (voetbal/tennis) en gamen. Ze gaan naar diverse scholen van voortgezet onderwijs: vmbo, havo en vwo. Een bijbaan is voor hen de gewoonste zaak van de wereld, vaak in de land- of tuinbouw of in de horeca. Hun leven loopt op rolletjes.

Knelpunt voor de KPJ in Elsendorp, maar ook het verenigingsleven in kleine kernen in het algemeen, is de geringe aanwas van leden. Een oplossing voor dat probleem is bieden van gunstige huisvestingsmogelijkheden voor jongeren en jonge gezinnen in de kleine kernen. Een andere oplossing is fusie met verenigingen van andere kleine dorpen in de omgeving of een efficiënte 'paraplu-vereniging' die dienst doet als bestuur voor meerdere kleine verenigingen in een kleine kern.

KPJ Elsendorp organiseert sinds 20 jaar een groots beachvolleybaltoernooi waar 76 teams uit de regio aan mee doen.

25. Jongeren jeugdsoos Elsendorp

Het gaat om 20 bezoekers van 14-21 jaar. Het zijn hoofdzakelijk Nederlandse jongens uit zowel Elsendorp als De Rips. Behalve bezoek aan de jeugdsoos om de twee weken, bestaat hun vrije tijd uit voetballen, gamen en een balletje trappen op het kerkplein. Bijna iedereen is lid van de voetbalclub.

Ze doen het goed op school (vmbo en havo). Een deel van hen heeft een bijbaan bij een plantenkwekerij of in de horeca.

Het enige probleem dat zich voordoet is dat bezoekers van buiten Elsendorp zo nu en dan de neiging hebben hun consumpties niet te betalen. Ook wordt het alcoholverbod wel eens overtreden. Dan volgt een schorsing. Hierover is overleg met volwassen vrijwilligers van het dorpshuis.

26. Jongvolwassenen jeugdsoos Elsendorp

Het gaat om ongeveer 25 jongvolwassenen, 90 procent jongeman, in de leeftijd van 21-25 jaar uit Elsendorp. Bijna iedereen is ook lid van de plaatselijke voetbalclub. Jonge vrouwen uit die leeftijdsgroep volgen een meer individueel pad. De jongemannen trekken meer met elkaar op als vrienden.

Ze hebben verschillende opleidingen afgerond: Vmbo, Mbo, Hbo en universiteit. De meeste van hen werken inmiddels. Er is sprake van onderlinge zorgzaamheid. Zo zal het niet gauw gebeuren dat er iemand met drank op achter het stuur gaat zitten.

Veel personen uit deze groep zijn ook actief in het verenigingsleven.

De Mortel

27. Categorie dorpsjeugd De Mortel

De Mortel is een kern met weinig voorzieningen. Er is wel een bejaardentehuis, een voetbalvereniging en een restaurant. Iedereen kent elkaar en weet wat jongeren in hun vrije tijd doen. Jongeren krijgen aandacht en worden in de gaten gehouden. Eventueel wangedrag wordt tijdig gesignaleerd en gecorrigeerd. Toch hebben jongeren soms wel problemen. Kinderen uit gezinnen die van buiten het dorp komen ('import') worden wel eens gepest. Soms verhuist men om die reden weer. Dit type dorpen zijn vaak ook wel een besloten gemeenschap, waar je je moet gedragen zoals het hoort. Ook is er sprake van drugs- en overmatig drankgebruik. Dit gebeurt vaak achter de schermen, bijvoorbeeld thuis. Zo komt het voor dat jonge jongeren van amper 14 jaar dronken zijn van de Poolse wodka.

Algemeen

28. Categorie cliënten schoolmaatschappelijk werk voortgezet onderwijs

Het schoolmaatschappelijk werk van het Commanderijcollege heeft per jaar 60 cliënten op een leerlingaantal van 2.775 leerlingen.¹³ Zij worden doorgeleid naar het schoolmaatschappelijk werk vanuit het zorgteams, die op jaarbasis aandacht besteden aan 140 leerlingen.

De cliënten van het schoolmaatschappelijk werk zijn hoofdzakelijk scholieren van Nederlandse komaf, een enkeling heeft een buitenlandse achtergrond (Polen,

---

¹³ Van alle leerlingen komen er 1.252 uit Gemert-Bakel. Hiervan gaan 801 leerlingen naar het vmbo in Gemert, 552 naar het vmbo in Laarbeek, 1.357 naar het havo/vwo in Gemert en 65 naar het praktijkonderwijs in Gemert.

Afghanistan, Bosnië). Het gaat voornamelijk om leerlingen van 14 tot 15 jaar, waarvan 35 procent jongens en 65 procent meisjes. Hun vrijetijdspatroon verschilt nogal van elkaar. Een redelijk deel van hen heeft niet zo veel te doen in hun vrije tijd. Een gedeelte is lid van een sportvereniging of een andere organisatie. De helft van deze jongeren gaat naar het vmbo en de andere helft naar havo. Het belangrijkste probleem zijn spanningen thuis. Voor een deel heeft dat te maken met een gebrek aan aandacht van ouders die te druk zijn met werk, of niet goed in staat zijn hun kind op te voeden. Voor een ander deel gaat het om puberteitsperikelen als groepsdruk via sociale media. Meisjes ervaren meer spanningen over hun positie in de klas of in een andere groep, jongens hebben meer gedragsmoeilijkheden omdat zij hun spanningen niet uiten. Andere problemen die in mindere mate voorkomen zijn: overmatig drankgebruik, blowen (dat leidt tot gesloten, teruggetrokken gedrag) en contact met politie.

Deze categorie van jongeren moet het gevoel krijgen dat zij in beeld zijn bij de school en dat ze geholpen kunnen worden. Belangrijk is verder de wisselwerking tussen kinderen en ouders op gang wordt gebracht. Ouders hebben tips nodig om beter met hun kinderen om te gaan. Lastig is dat in situaties waar verwijzing naar externe zorg nodig is, de opvoedondersteuners van het CJG moeilijk in te schakelen zijn.

29. Categorie deelnemers arbeidstoeleidingsproject 'Jeugd dat werkt'

Het gaat om 12 jongeren uit Gemert-Bakel die om verschillende redenen afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Zij zijn tussen de 16 en 27 jaar en hebben vaak een uitkering (WWB). Zij missen een gestructureerd leefritme en basale en sociale vaardigheden. Dit zorgt er ook voor dat het hen vaak niet lukt om een stage te vinden. In een coachingstraject wordt hen geleerd weer op tijd te komen, zich actief in te zetten en waar mogelijk weer te interesseren in een vakopleiding zodat zij alsnog een diploma kunnen behalen. Over het algemeen hebben de jongeren een laag opleidingsniveau (mbo niveau 1 en 2).

30. Interlokale vriendengroep

Het gaat om een vaste groep van acht skaters in de leeftijd van 18-24 jaar met een autochtoon Nederlandse achtergrond. Het betreft allemaal jongens die in gemeenten in de regio wonen. De meeste van hen zijn MBO, HBO of hoger geschoold. Twee zijn nog schoolgaand en zes van hen hebben een baan. Ze komen elkaar tegen op mooie skatebanen in de streek en bij elkaar thuis. Twee jongens uit de groep hebben een feesthok in de tuin. Daar luisteren ze naar muziek, drinken een biertje, gamen en kaarten. Dat doen ze liever dan rondhangen op straat. Twee jongeren uit de groep zijn lid van een sportclub: "airsoft" (een soort paintball) en fitness. Een enkele keer gaan ze naar een popavond in een jongerencentrum in de omgeving. Zo zijn ze ook wel eens bij de Bunker geweest voor een bepaalde artiest. Ze zijn van mening dat er voor jeugd boven de 18 voldoende te doen is, maar voor de jongere jeugd niet. Misschien dat het jongerenwerk voor jongeren onder de 18 ontmoetingsgelegenheid kan bieden: tv, gamen, bankje, koelkast, muziek. Jongeren van die leeftijd zelf iets laten organiseren is wel moeilijk. Vrijwilliger zijn dat moet je stimuleren, dat komt niet uit henzelf.

Binnen de groep komen wel eens problemen voor, zoals zonder werk zitten of voortijdig de school verlaten, maar dat wordt allemaal wel weer opgelost. Zij praten daar onderling over en met ouders.

Bijlage 3. Vragenlijst gesprekkenronde

1. Welke doelen en visie zou de gemeente moeten opstellen voor met jongerenwerk?
2. Wie vormt de doelgroep van jongerenwerk?
3. Welke functies behoren tot het jongerenwerk en welke niet?
  - Ontmoeting
  - Talentontwikkeling
  - Maatschappelijke vorming en participatie
  - Signaleren en verwijzen
  - Overlastaanpak
  - Anders, namelijk .....
4. Zijn de volgende methodische principes van belang voor jongerenwerk?
  - Kennis van de doelgroep (via cijfers en kwalitatieve inzichten van sleutelfiguren)
  - Jeugdparticipatie (jongeren betrekken bij het programmeren en het uitvoeren van activiteiten)
  - Ruimte bieden voor en faciliteren van jongereninitiatieven
  - Peer-education (jongeren leren jongeren)
  - Ouderbetrokkenheid (contact met ouders in het algemeen en bij kwesties)
  - Betrekken van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties
  - Betrekken van andere sociale, publieke, technische professionals en bedrijven
  - Coaching van individuele jongeren
5. Welke activerende programma's zijn van belang voor het jongerenwerk?
6. Welke samenwerkingspartners zijn van belang voor het jongerenwerk?
7. Welke randvoorwaarden zijn van belang voor het jongerenwerk (formatie, accommodatie en activiteitenbudget)?
8. Is verantwoording voor jongerenwerk belangrijk? Hoe dan?
9. Heeft u andere opmerkingen over of concrete adviezen voor het jongerenwerk in Gemert-Bakel?

Bijlage 4. Effectmeting jongerenwerk

Lokale overheden zijn op zoek naar een meer inzichtelijk en efficiënt systeem van effectmeting voor professioneel jongerenwerk. De softwaretool Effectmeting Jongerenwerk komt hieraan tegemoet. In deze notitie gaan we in op de volgende aandachtspunten van deze tool:

- Ervaring met opdrachtgevers
- De methode
- De opbrengst
- De geautomatiseerde module

1. Opdrachtgevers effectmeting jongerenwerk

Tot op heden is bij een tiental welzijnsinstellingen een effectmeting jongerenwerk uitgevoerd. Na deze proefperiode is dit systeem geautomatiseerd tot een gebruiksvriendelijke softwaretool met een rapportagemodule.

2. De methode

Om tegemoet te kunnen komen aan de maatschappelijke behoefte aan meer zicht op het rendement van professioneel jongerenwerk worden drie aspecten beoordeeld:

- Individuele effecten bij jongeren die deelnemen aan jongerenwerk
- Maatschappelijke effecten
- Pedagogische kwaliteitsnormen

2.1 Individuele effecten bij deelnemers

Individuele effecten bij deelnemers kunnen worden bepaald met de vrijetijdscan. Dat is een gebruiksvriendelijk instrument waarmee de vorderingen van jongeren die gebruik maken van jongerenwerk gedurende een seizoen of een deel ervan op een voor iedereen begrijpelijke manier zichtbaar worden gemaakt. De vrijetijdscan is bovendien tijdbesparend in vergelijking met andere vormen van verantwoording. Bij aanvang van het seizoen wordt de leefsituatie van afzonderlijke deelnemers aan het jongerenwerk op een beperkt aantal aspecten gescoord. Het gaat om wensen en patroon op het gebied van vrijetijdsbesteding, situatie op het gebied van school en werk, omgang met de buurt, thuissituatie en gedrag. Aan het eind van het seizoen gebeurt dat wederom. Vorderingen van leden van de doelgroep van het jongerenwerk, met name op het gebied van een meer actieve vrijetijdsbesteding en omgang met de buurt, worden geanalyseerd en gerelateerd aan de inbreng van het jongerenwerk. Dit levert een voor iedereen begrijpelijk inzicht op over de werkelijke betekenis van jongerenwerk voor buurtjongeren.

De vrijetijdscan heeft een hoog pedagogisch karakter in de zin dat deze functioneert als een leidraad voor nadere kennismaking met jongeren die bij het jongerenwerk aankloppen met veel nadruk op wensen en behoeften aan vrijetijdsactiviteiten. In het verlengde daarvan wordt ook aandacht besteed aan meer persoonlijke aspecten van de leefsituatie van de jongeren die op een wat later moment, als de basis voor contact tussen werkers en jongeren is gelegd, in beeld kunnen worden gebracht. De scan

wordt verder ingevuld met informatie die is uitgewisseld tijdens observaties in en rond het centrum, in gesprekken met betrokken jongeren of van horen zeggen. De scan bevordert ook het gericht waarnemen en beoordelen van jongeren in werksituaties in het jongerenwerk.

Verder leidt toepassing van de vrijetijdscan tot beter nadenken over het rendement van het werk na een periode van inspanning. Tenslotte zijn de uitkomsten van de vrijetijdsscan goed te gebruiken bij de verantwoording naar de opdrachtgevende partij, vaak de lokale overheid.

De vrijetijdscan bestaat uit een overzichtelijke, korte vragenlijst die jongerenwerkers zelfstandig of samen met een jongere kunnen invullen. Het invullen ervan kost weinig tijd en moeite. Aan de orde komen achtereenvolgens:

- Vrijetijdsbesteding in en buiten het jongerenwerk
- Situatie op het gebied van school
- Situatie op het gebied van werken
- Omgang met leeftijdsgenoten, volwassenen en de buurt
- Talentontwikkeling

Voor elke deelnemer aan het jongerenwerk is een korte beschrijving op deze aspecten van belang op een zogenaamd nulmoment, bijvoorbeeld aan het begin van een seizoen. Aan het einde van het seizoen vindt dat opnieuw plaats..

De vergelijking tussen het eerste en het tweede beoordeling levert materiaal op over de vorderingen die jongeren als totale doelgroep of als subcategorie daarvan hebben geboekt. Daarbij wordt een plausibele verklaring geleverd voor het aandeel dat het jongerenwerk heeft in de geconstateerde vorderingen in termen van activiteiten die zijn uitgevoerd. Hierbij wordt ook de vertrouwensrelatie met jongeren en de positieve invloed van jongerenwerk op groepen jongeren naar voren gebracht.

Voorbeeld vrijetijdsscan

Naam:	Begin seizoen	Einde seizoen
1) Vrijetijdspatroon		
In het jongerenwerk		
Buiten het jongerenwerk		
2) Schoolsituatie		
Type school		
Klas of leerjaar		
3) Werksituatie		
Baan/geen baan		
Bijbaan/geen bijbaan		
4) Thuisituatie (+/-)		
5) Omgang buurt (+/-)		
6) Gedrag (+/-)		

De gegevens die met behulp van de vrijetijdsscan worden verzameld dienen twee verschillende doelen. Ten eerste wordt het voor jongerenwerkers zelf inzichtelijk hoe de doelgroep er voor staat en wat zij hebben bereikt met afzonderlijke jongeren en de totale doelgroep in het afgelopen seizoen. Het is vaak lastig voor werkers om de geleidelijke verandering in situatie en gedrag van een jongere te zien. Maar ook de gemeente als opdrachtgever en samenwerkingspartners kunnen op deze manier worden geïnformeerd over de concrete vooruitgang die is geboekt met de doelgroep als geheel of een enkele groep jongeren waar zorgen over zijn. Deze informatie kan direct worden verwerkt in de schriftelijke verantwoording naar de subsidiegever, maar is ook geschikt voor mondelinge presentaties naar de lokale politiek, samenwerkingspartners en bewoners.

2.2 Maatschappelijke effecten

Kleinschalige maatschappelijke effecten van jongerenwerk, zoals vermindering van jeugdoverlast en toename van leefbaarheid in een woongebied, kunnen worden vastgesteld met behulp van de effectmonitor. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van onafhankelijke externe informatie die wordt vergaard in het kader van een leefbaarheids- of veiligheidsmonitor en overlastrapportages van politie of gemeente. Op langere termijn kan de maatschappelijke impact van jongerenwerk samen met andere partners op het gebied van lokaal jeugdbeleid misschien ook worden vastgesteld ten aanzien van vermindering van verslavingsgedrag van jongeren (alcohol, drugs, gamen, gokken), toename van gezondheid door meer bewegingsactiviteiten en gezonder leven door jongeren en zelfs maatschappelijke integratie in de vorm van maatschappelijke participatie, betere scholing en minder jeugdwerkloosheid.

2.3 Pedagogische kwaliteitsnormen

De pedagogische kwaliteit van professioneel jongerenwerk kan periodiek worden bepaald aan de hand van een zevental normen.

- *Pedagogische opdracht*
Essentieel voor professioneel jongerenwerk is de pedagogische opdracht. Jongerenwerk is een pedagogische voorziening in het kader van lokaal jeugdbeleid dat in aanvulling op de opvoeding in het gezin en de vorming op school en elders jongeren activeert op het gebied van hun persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling. Dat betekent dat er sprake moet zijn van een nadrukkelijke pedagogische visie die niet alleen is verwoord in het beleidsplan, maar ook zichtbaar moet zijn in communicatieve uitingen naar de doelgroep, ouders, buurtbewoners en samenwerkingspartners. Daarnaast moet deze visie ook terug te vinden zijn in het programma van activiteiten en in de werkhouding van de professionals.
- *Bereik*
Een tweede belangrijke kwaliteitsnorm voor professioneel jongerenwerk is het *bereik* van het aantal unieke jongeren op jaarbasis. Dat moet voldoende zijn in vergelijking met landelijke kengetallen.

- *Openingsgraad*
Van belang is ook duidelijk te zijn over het aantal dagdelen van een week dat een werkeenheden jongerenwerk open is voor deelnemers. Het maakt daarbij niet uit of het gaat om accommodatiegebonden of ambulante activiteiten. De aantrekkelijkheid van een voorziening heeft immers ook te maken met de tijden dat een aanbod wordt gedaan. Voor het jongerenwerk geldt verder dat doordeweekse openingstijden goed afgestemd moeten zijn op verplichtingen die school, bijbaan en werk met zich meebrengen. In het weekend moet het jongerenwerk niet concurreren met het aanbod van het uitgaanscircuit.
- *De mate van planrealisatie*
De mate waarin afgesproken activiteiten van een jaarprogramma worden gehaald is ook een belangrijke norm. Daarmee wordt bedoeld op de verhouding van gerealiseerde en geplande activiteiten. Als dat ligt onder het niveau van 0.7 (70% realisatie van het geplande jaarprogramma) dan schort er toch iets aan de programmering of aan de uitvoering.
- *Verwijzingen*
Goed om te weten is ook het aantal verwijzingen van individuele jongeren naar gespecialiseerde voorzieningen.
- *Samenwerkingspartners*
Met welke relevante partners werkt het jongerenwerk samen onder professionele voorzieningen, maar ook vrijwilligersinitiatieven en bedrijven.
- *Werkbegeleiding*
Jongerenwerk is een lastig beroep. Of jongerenwerkers daarbij worden begeleid en in welke mate is dan wel een kwaliteitsgegeven.
- *Scholing*
Regelmatige bijscholing is voor elk beroep dat zich ontwikkelt een must. Ook voor het jongerenwerk. Hoe zit dat?

3. De opbrengst

Belangrijke uitkomsten van de effectmetingen jongerenwerk die tot nu toe zijn uitgevoerd zijn:

- Jongerenwerk levert een positieve bijdrage aan een meer actieve invulling van vrijetijdsbesteding van jongeren.
- Jongerenwerk bevordert sociale vaardigheden tussen jongeren onderling en in de omgang met volwassenen in het algemeen en buurtbewoners in het bijzonder.
- Toepassing van effectmeting jongerenwerk leidt tot meer focus op talentontwikkeling bij de doelgroep.
- Inzet van jongerenwerk leidt aantoonbaar tot minder overlast (minder overlastmeldingen bij gemeente en politie) en toename van gevoelens van leefbaarheid onder buurtbewoners (volgens leefbaarheidmonitor).
- Effectmeting jongerenwerk leidt tot beter zicht op bereik, verbetering samenwerking met relevante partners (professionals en vrijwilligers) en accentuering pedagogische visie (activerend pedagogisch jongerenwerk als instrument van lokaal jeugdbeleid).

4. Softwaretool Effectmeting Jongerenwerk

In samenwerking met een ICT-bedrijf (DA Systems) is gewerkt aan een geautomatiseerde module voor de input en output van data met betrekking tot individuele effecten. Onderdeel van de module is een eindrapportage met een druk op de knop. Aanvullende opties zijn het vaststellen van maatschappelijke effecten en de pedagogische kwaliteit van het jongerenwerk. Inmiddels is deze tool bij de eerste gemeenten in gebruik genomen.

Bijlage 5. Geraadpleegde literatuur en documentatie

Aalbers, W., *Kwaliteiten en kansen: Leefbaarheidsonderzoek onder inwoners Exel en omstreken*, Belangenvereniging Exel en omstreken/Vereniging Kleine Kernen Gelderland/Radboud Universiteit Nijmegen, Exel/Giesbeek/Nijmegen, 2013.

Baetens, T., *Ik is niks: Over vitale coalities rond wonen, zorg en leefbaarheid*, Uitgeverij SEP, Den Haag, 2013.

Branche in Zicht, *Thuis in uw horecabranche*, SRA, Nieuwegein, 2014.

Bree, P.F.J. van & M.J.M. van Duijnhoven, *Op weg naar een gezonder Gemert-Bakel: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2011*, GGD Brabant-Zuidoost, Helmond, 2011.

De Bunker, *Concept voorstel resultaatafspraken extra subsidieverstrekking De Bunker 2016 en verdere jaren*, Gemert, 2016.

De Bunker, *Financieel – Overzicht*, Gemert, 2016.

De Bunker, *Inhoudelijk jaarverslag De Bunker 2015*, Gemert, 2016.

De Bunker, *Jongeren centrum De Bunker*, Gemert, 2015.

Dijk, A. van & J. Noorda, *Je geld en je toekomst: Financiële educatie in het jongerenwerk*, Uitgeverij Jeugdzaken, Amsterdam, 2016.

Engbersen, R.J.M., *Op de schaal van Grave: Lokaal welzijnsbeleid en sociaal-cultureel werk op het platteland van Brabant*, Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn/NIZW, Utrecht, 1995.

Gemeente Gemert-Bakel, *Algemene subsidieverordening Gemert-Bakel 2014*, 2013.

Gemeente Gemert-Bakel, *Beleidsnotitie: Dorps- en wijkgericht werken Gemert-Bakel 2012*, 2012.

Gemeente Gemert-bakel, *Powerpoint Financiering professionalisering Jongeren centrum De Bunker 2016-2019*, 2016.

Gemeente Gemert-Bakel, *Financiering tekort De Bunker 2016*, 2016.

Gemeente Gemert-Bakel, *Hoofdpijnen onderzoek toekomstbestendigheid jongeren centrum De Bunker*, 2016.

Gemeente Gemert-Bakel, *Informatienota voor de raad (RIN): Subsidie professionalisering De Bunker*, 2016.

Gemeente Gemert-Bakel, *Kadernotitie Integraal Jeugdbeleid 2011 – 2014*, z.j.

Gemeente Gemert-Bakel, *Notitie voor het college van burgemeester en wethouders: Achtergrondinformatie en analyse over inhoud en financiering De Bunker*, 2016.

Gemeente Gemert-Bakel, *Persbericht: Eenmalig extra geld voor jongerencentrum De Bunker*, 2016.

Gemeente Gemert-Bakel, *Plan Pilot 'Deelname GGZ aan wijkteams Gemert-Bakel'*, 2015.

Gemeente Gemert-Bakel, *Plattegrond: Met straatnamenregister en komkaarten*, z.j.

Gemeente Gemert-Bakel, *Samen verantwoordelijk! Collegeprogramma Gemert-Bakel 2014-2018*, 2014.

Gemeente Gemert-Bakel, *Samen verder: Beleidskader Sociaal Domein 2015 – 2017. Wmo, Jeugdzorg en Participatie in samenhang*, z.j.

Gemeente Gemert-Bakel, *Subsidie 2015 en 2016*, 2016.

Gemeente Gemert-Bakel, *Subsidiebeschikking LEVgroep 2016*, 2015.

Gemeente Gemert-Bakel, *Subsidievaststelling 2013 en - beschikking 2014*, 2014.

Gemert-Bakel opgedeeld in 9 gebieden. (2013, 16 oktober). Geraadpleegd van <file:///Z:/Gemert%20Bakel/Docu/Wijkteams/Gemert-Bakel%20opgedeeld%20in%209%20gebieden.html>

GGD Brabant-Zuidoost, *Jeugdmonitor 2013-2014 12 t/m 18-jarigen: Tabellenboek gemeente Gemert-Bakel*, Eindhoven, 2013.

GGD Brabant-Zuidoost, *Jeugdmonitor 2015-2016 12 t/m 18-jarigen: Tabellenboek regio Zuidoost-Brabant*, Eindhoven, 2015.

GGD Brabant-Zuidoost, *Jeugdmonitor 2015-2016 12 t/m 18-jarigen: Tabellenboek gemeente Gemert-Bakel*, Eindhoven, 2015.

LEVgroep, *Projectplannen 2016, Gemert*, 2015.

LEVgroep, *Samenvatting Offerte 2016 Gemert-Bakel*, Gemert, 2015.

LEVgroep, *Zelfredzame burgers in zorgzame buurten: Offerte 2016 Gemeente Gemert-Bakel*, Gemert, 2015.

MOgroep, *De staat van professioneel jeugd- en jongerenwerk in Nederland anno 2009*, Utrecht, 2009.

Nieuwelaar, T. van den & G. van Haren, *Jeugd en jongeren: Noodzakelijk kwaad of toekomst. Behoeftonderzoek jongerenactiviteiten Gemert e.o.*, Gemert, 2004.

Noorda, J. & A. van Dijk, *Aan de voorkant: De preventieve groepsaanpak van jeugdoverlast en criminaliteit*, Gemeente Zeist/Ministerie van Veiligheid en Justitie/Noorda en co, Zeist/Den Haag/ Amsterdam, 2015.

Noorda, J. & A. van Dijk, *De pedagogische buurt: Evaluatie van de pedagogisch dragende samenleving in de Wildeman- en Reimerswaalbuurt en omgeving en blauwdruk voor een vervolg*, Noorda en Co, Amsterdam, 2015.

Noorda, J. & A. van Dijk, *Young leaders: Positieve rolmodellen in kwetsbare wijken*, VU University Press, Amsterdam, 2015.

Noorda, J. & R. Veenbaas, *Hangplekken een nieuwe rage: Handleiding voor jongerenontmoetingsplaatsen en jeugdbeleid*, VU Uitgeverij, Amsterdam, 2000.

Pol, M. van de & J. Noorda, *Buurtsport voor jeugd: Goed voor sociale cohesie, school en werk*, Uitgeverij Jeugdzaken, Amsterdam, 2011.

Renard, P., *Van autonoom dorp naar woondorp, Dorpen in verandering: Themanummer Rooilijn RL02-2013, 24-29*, 2013.

Steketee, M., B. Tierolf & J. Mak (red.), *Kinderen in tel: Databoek 2014*, Verwey Jonker Instituut, Utrecht, 2014.

Stichting OJC Fuse, *Activiteitenlijst 2015*.

Stichting OJC Fuse, *Financieel verslag 2015*.

Thissen, F., *Dorpen in verandering; over veranderende binding en identiteit*, Bakel, 2014.

Veenbaas, R.H. & J.J. Noorda, *Jongerenwerk op het platteland*, Van Gorcum & Comp B.V., Assen, 1990.

Veenbaas, R., J. Noorda & H. Ambaum, *Handboek modern jongerenwerk: Visie, methodiek en voorwaarden*, VU Uitgeverij, Amsterdam, 2011.

Veerbeek, M., Velden, C. van der, Lokkerbol, J., Willemse, B. & Pot, A.M., *Kleinschalige wijkgerichte zorg in Gemert-Bakel: Een studie naar kosteneffectiviteit en succesfactoren*, Trimbos Instituut, Utrecht, 2014.

Veldman, J., *Ondersteuningsplan OJC Fuse*, Open Jongeren Centrum Fuse, Bakel, 2013.

Verhees, P., *Gemerts erfgoed: In het licht van nu*, Heemkundekring De Kommanderij Gemert, Gemert, 2016.

Vermeij, L. & J. Gieling, *De dorpse doe-democratie*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag, 2016.

Vermeij, L. & A. Steenbekkers, *Dichtbij huis: Lokale binding en inzet van dorpsbewoners*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag, 2015.